

Tiia Hopponen

SOSIAALISEN SIRKUKSEN VAIKUT- TAVUUDEN ARVIOINNIN KEHITTÄMI- NEN SIRKUS MAGENTA RY:SSÄ

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä Tiia Hopponen	Tutkinto Sosionomi	Aika Tammikuu 2017
Opinnäytetyön nimi Sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen Sirkus Magenta ry:ssä		39 sivua 8 liitesivua
Toimeksiantaja Sirkus Magenta ry		
Ohjaaja Lehtori Auli Jungner		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus on uudistaa ja parantaa Sirkus Magenta ry:n käytössä olevia lasten ja nuorten sirkusryhmille ja perhesirkuksen osallistujille kohdennettuja kyselylomakkeita. Sosiaalisen sirkuksen ryhmille suunnattuja kyselylomakkeita tarvitaan arvioimaan eri asiakasryhmien kokemaa sirkusryhmien vaikuttavuutta elämäänsä. Kyselyiden vastaukset tukevat myös Sirkus Magenta ry:n toiminnan kehittämistä sekä rahoituksen hankkimista. Työssä kuvataan sosiaalista sirkusta sekä Sirkus Magenta ry:n toimintaa sosiaalisen sirkuksen saralla.</p> <p>Kyselylomakkeet uudistetaan yhteistyössä Sirkus Magenta ry:n henkilökunnan kanssa. Lomakkeista tehdään helppolukuiset ja selkeät täyttää. Lomakkeita on tarkoitus käyttää lasten- ja nuorten ryhmissä sekä perhesirkuksessa.</p> <p>Työssä selvitetään myös laajemmin vaikuttavuutta käsitteenä sekä vaikuttavuuden arviointia ja arvioinnin haasteita. Vaikuttavuuden ja hyvinvoinnin mittaaminen sekä arviointi ovat haasteellisia, koska kyse on aina subjektiivisesta kokemuksesta. Sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuus kohdentuu syrjäytymisen ehkäisyyn ja osallisuuteen.</p> <p>Opinnäytetyössä tutkittiin myös Sirkus Magenta ry:n sosiaalisen sirkuksen ohjaajien näkemyksiä siitä, kuinka ryhmiin osallistuminen vaikuttaa muun muassa syrjäytymisen ehkäisyyn itsetuntoon sekä ryhmäytymiseen. Tutkimus käsitteli heidän näkemyksiään lasten- sekä nuortenryhmistä sekä perhesirkuksesta.</p> <p>Tutkimuksen analysoinnin jälkeen voitiin päätellä, että työ sosiaalisen sirkuksen parissa on tärkeää sekä vaikuttavaa. Ohjaajat näkivät positiivista ryhmäytymistä, perheiden lähenemistä sekä itseluottamuksen kasvua osallistujissa.</p>		
Asiasanat sosiaalinen sirkus, vaikuttavuus, kyselylomake, arviointi		

Author	Degree	Time
Tiia Hopponen	Bachelor of Social Services	January 2017
Thesis Title Social Circus and Improvement of Measurement and Evaluation of Experienced Effectiveness in Sirkus Magenta ry		39 pages 8 pages of appendices
Commissioned by Sirkus Magenta ry		
Supervisor Auli Jungner, Senior Lecturer		
Abstract <p>The objective of this thesis was to renew and improve questionnaires that Sirkus Magenta ry was using for two different customer groups. This thesis describes social circus and also the operating principles of Sirkus Magenta ry in the field of social circus.</p> <p>Questionnaires were renewed in collaboration with the staff. Questionnaires were made to be easy to read and clear to fill up. These polls were targeted to the groups of children and adolescents and groups participating to family circus.</p> <p>In this thesis it was also important to clarify the concept of effectivity and also to explore the valuation of effectivity and find out some challenges its valuation can bring up. Valuation of effectivity and wellbeing has its challenges because these are very subjective experiences. The effectiveness of the social circus is targeted at prevention of social exclusion and to the involvement.</p> <p>A part of the thesis was to research how the effectiveness is seen by the instructors of the social circus, how the participation to the groups effect and counteracts to the exclusion and involves participants more to the society. Research was made among the instructors of the children's and adolescent's groups and also family circus instructors. After analyzing the answers of the research the conclusion was made, that the work among the social circus is important and effective. The instructors saw positive clustering, families come closer to each other and the growth of the self-esteem among the participants.</p> <p>These questionnaires done are needed for evaluation of the experienced effectivity of social circus. These polls also support the development of the work methods of Sirkus Magenta ry. This also supports the acquiring of the funding.</p>		
Keywords social circus, effectiveness, questionnaire, evaluation of well-being		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	SOSIAALINEN SIRKUS	7
2.1	Sosiaalisen sirkuksen kohderyhmät.....	7
2.2	Sirkus kuntouttaa, sirkus vaikuttaa	8
2.3	Sirkuksen vaikutus hyvinvointiin ja osallisuuteen.....	9
3	VAIKUTTAVUUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI.....	11
3.1	Vaikuttavuuden arviointi.....	12
3.2	Hyvinvoinnin mittaaminen.....	14
3.3	Vaikuttavuuden arvioinnin haasteita	14
4	TOIMIVA KYSELYLOMAKE	15
4.1	Eettisyys ja aiheen sensitiivisyys kyselylomakkeessa	16
4.2	Likert-asteikko.....	16
5	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	17
6	SIRKUS MAGENTA RY.....	18
6.1	TENHO-hanke, työpajat sekä Havukosken lähiösirkus.....	20
6.2	Kuuselan perhekuntoutuskeskuksen sirkus ja perhesirkus erityislapsiperheille ...	21
7	KYSELY SOSIAALISEN SIRKUKSEN OHJAAJILLE	21
8	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄT	23
8.1	Näkemykset vaikuttavuudesta lasten ja nuorten sirkusohjauksessa.....	26
8.2	Näkemykset vaikuttavuudesta perhesirkuksessa	27
8.3	Työn kohokohtia	29
9	KYSELYLOMAKKEIDEN UUSIMINEN.....	30
9.1	Lasten ja nuorten sirkuksen kyselylomake	33
9.2	Perhesirkuksen kyselylomake.....	34
10	POHDINTA	35
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	

Liite 1. Kysely sosiaalisen sirkuksen ohjaajille

Liite 2. Lasten- ja nuorten ryhmän kyselylomake

Liite 3. Perhesirkuksen kyselylomake

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on uudistaa Sirkus Magenta ry:n käytössä olleet asiakasryhmille kohdistetut kyselylomakkeet. Kyselyillä on aikomus kartoittaa sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuutta osallistujien parissa. Tarkoituksena on helpottaa sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden arvioimista sekä tiedonkeruuta toiminnasta. Jatkuva ja tasainen, oikeanlainen tieto takaa toimivuuden uudistamisen ja helpottaa tulevaisuuden suunnittelua. Lomakkeiden uudistus tukee myös Sirkus Magenta ry:n toiminnan kehittämistä. Kyselylomakkeilla kerättävä tieto auttaa hahmottamaan sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuutta ja edesauttaa myös apurahahakemusten tekoa. Aikaisemmin käytetyt kyselylomakkeet ovat raskaita, hankalalukuisia sekä osin johdattelevia. Sisällöltään edelliset lomakkeet ovat sekavia, ja niissä kysytään myös turhaa informaatiota. Tarkoituksena on keventää ja modernisoida lomakkeet.

Päämääränä on saada sisällöltään selkeitä, helppolukuisia ja ymmärrettäviä kyselylomakkeita mahdollisimman laajan asiakaskunnan käyttöön. Ytimekäs ja mielekäs lomake on nopea täyttää. Lomakkeen ensivaikutelma on usein ratkaiseva tekijä siihen, täyttääkö osallistuja lomakkeen vai ei.

Sosiaalinen sirkus on Suomessa vielä melko tuntematon ja erilainen tapa kohdata syrjäytyneitä, ongelmatilanteissa olevia perheitä, nuoria, maahanmuuttajia, kehitysvammaisia sekä muita mahdollisia kohderyhmiä. Kohderyhmänä voivat olla oikeastaan kaikki liikkumaan kykenevät yksilöt ja ryhmät. Sosiaalisen sirkuksen avulla voidaan tukea yksilöä pääsemään takaisin oman elämänsä keskipisteeseen.

Kinnunen ja Lidman (2013, 8) toteavat oppaassa sirkuksen hyvinvointivaikutusten tutkimukseen, että sirkuksen vaikutustutkimuksessa pyritään saamaan luotettavaa tietoa toiminnan vaikutuksista osallistujien hyvinvointiin. Tätä tietoa tarvitaan toiminnan arvioimiseksi ja kehittämiseksi eri asiakasryhmien näkökulmasta. Tärkeää on saada myös toimintaa rahoittaville ja ostaville tahoille tietoa siitä, minkä vuoksi kyseisestä toiminnasta ja palveluista kannattaisi maksaa, minkä hyödyn asiakkaat saavat ja millaisten tavoitteiden saavuttamista toiminta tukee.

Opinnäytetyön tutkimusosassa tehdään kyselytutkimus Sirkus Magenta ry:n sosiaalisen sirkuksen ohjaajien keskuudessa. Tällä tavoin pystyttiin kartoitta-

maan heidän näkemyksiään sosiaalisen sirkuksen toiminnasta sekä vaikuttavuudesta osallistujiin. Sirkusohjaaja näkee asiakaskunnassa tapahtuvan muutoksen läheltä ja pystyy omalla toiminnallaan vaikuttamaan positiiviseen kehitykseen. Tämä taas tukee kyselylomakkeiden uudistamista; ohjaajien näkemys vaikuttavuudesta muovasi kysymyksiä.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään sosiaalisen sirkuksen toimintaa sekä avataan opinnäytetyön tärkeintä käsitettä vaikuttavuutta. Opinnäytetyön muita keskeisiä käsitteitä ovat sosiaalinen sirkus sekä kyselylomake. Työssä perehdytään Sirkus Magenta ry:n eri asiakasryhmiin ja toimintaan. Teoriaosassa perehdytään myös vaikuttavuuden tutkimiseen sekä sen haasteisiin.

2 SOSIAALINEN SIRKUS

Sosiaalisella sirkuksella tarkoitetaan sellaista sirkusopetusta, jossa sirkus toimii välineenä uuden oppimiseen. Sosiaalinen sirkus opettaa itsenäisyyttä, iloa ja elämönhallintataitoja sekä parantaa itseluottamusta, antaa välineitä sosiaaliseen kanssakäymiseen ja murtaa ennakkoluuloja. Sirkustoiminta tukee erilaisia ihmisiä eri elämäntilanteissa, kuten sosiaalisen kanssakäymisen ongelmassa, yksinäisyydessä tai perheen sisäisissä jännitteissä. Sirkuksella on tarkoitus lisätä osallistujien hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä. Sosiaalisen sirkuksen organisaatioita toimii yli 70 maassa, joissa toimijat auttavat yli 200 000 syrjäytymisriskissä olevaa nuorta.

Sosiaalinen sirkus ei ole harrastustoimintaa. Joten sosiaalisen sirkuksen yhteydessä ei yleensä käytetä harrastus sanaa, parempi vaihtoehto on osallistuminen. Suomessa sosiaaliseen sirkukseen osaa ottavat eivät yleensä maksa toimintaan osallistumisesta. Toimintaa tukevat esimerkiksi kunnat, toiminnan rahoitus koostuu useista eri lähteistä kuten kuntien, erilaisten hankkeiden ja jossain määrin myös yrityskumppanien rahoitustahdosta.

2.1 Sosiaalisen sirkuksen kohderyhmät

Sosiaalisen sirkuksen kohderyhmissä on usein muita heikommassa asemassa olevia, ja heillä on erityistarpeita ja monenlaista sosiokulttuurista painolastia. Kohderyhmien tarpeet tai vaikeudet voivat olla erityyppisiä: ongelmana voi olla

keskittyminen, käyttäytyminen, itsepintaisuus, kehontuntemus, suhtautuminen muihin tai itsehillinnän puute. (Caravan-verkosto 2016, 24.) Sosiaalisen sirkuksen toimintaa tarjotaan syrjäytymisvaarassa oleville sekä esimerkiksi moniongelmaisille perheille. Suuri osallistujajoukko on myös erilaisista taustoista tulevat nuoret.

Opetustyön päätavoitteena on osallistujien henkilökohtainen kehitys kehittämällä sellaisia ominaisuuksia kuin avoimuus, itsetunto, suvaitsevuus, toisten kunnioittaminen, vastuuntunto, omatoimisuus, pitkäjänteisyys ja itseluottamus. Sirkus toimii myös välittäjänä ja mahdollistaa aidon ryhmäytymisen varmistamalla, että kaikki osallistujat pääsevät osallistumaan. Sosiaalinen sirkus parantaa siten sekä yksilön omia taitoja että ihmissuhdetaitoja ja välittää inhimillisiä arvoja, sillä sen pyrkimyksenä on opettaa osallistujille jokapäiväisessä elämässä tarvittavia taitoja. (Caravan-verkosto 2016, 24.)

Sirkustoimintaa on helppo soveltaa eri kohderyhmille. Sovelletuna sirkus sopii kaikille: hyviä tuloksia on muun muassa näkövammaisten, syrjäytymisvaarassa olevien nuorten, päihdekuntoutujien ja kehitysvammaisten sirkustoiminnasta. Sirkus sopiikin mitä erilaisimmille ryhmille tai yksilöille ikään, sukupuoleen, tuen tarpeeseen tai sosiaaliseen asemaan katsomatta. (Suomen nuorisosirkusliitto.) Sirkustoiminnan voi myös helposti viedä asiakkaiden luokse. Se voi piristää ja tukea esimerkiksi vanhusten liikkuvuuden ylläpitoa vanhainkodeissa ja auttaa sosiaalisen verkoston ylläpitämisessä.

2.2 Sirkus kuntouttaa, sirkus vaikuttaa

Sosiaalityön ja kuntoutuksen yhteinen tehtävä on ylläpitää, vahvistaa ja tukea yksilön ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Sosiaalisen kuntoutuksen keskeisiä kohderyhmiä ovat syrjäytymisuhan alla olevat nuoret ja aikuiset, mielenterveyskuntoutujat, maahanmuuttajat, kehitysvammaiset ihmiset, päihteiden käyttäjät sekä pitkäaikaistyöttömät. Sosiaalisen kuntoutuksen piiriin luetaan myös lapsen hyvinvoinnin ja yksilöllisen kasvun ja kehityksen turvaaminen. (Kokko & Veistilä 2016, 220–222.)

Sirkus kuntoutuksena kattaa laajasti Kokkon ja Vestilän ajatuksen kuntoutuksen tehtävästä. Sirkus voi onnistuessaan tuoda osallistujaa kauemmas marginaaleista, lähemmäs yhteiskunnan keskiötä. Sosiaalinen sirkus voi toimia kun-

toutuskeinona jokaiselle kohderyhmälle. Sisältöä on helppo ja joustava muokata tarpeiden mukaisesti. Sirkuksen voi viedä kohderyhmän luo, sosiaalisen sirkuksen tunteja voi muokata toimivaksi myös pieneen tilaan. Kohderyhmien moninaisuuden vuoksi ohjaajan on oltava moniosaaja, yksi ainoa sirkuksen osa-alan hallinta ei riitä.

Myönteiset tunteen laajentavat ajattelua, lisäävät sen joustavuutta ja parantavat kykyä nähdä yhteyksiä eri asioiden välillä, eli ne tuottavat uusia oivalluksia. Myönteisiä tunteita kokevat henkilöt asettavat itselleen suurempia ja haastavampia tavoitteita. (Hänninen & Poikela 2016, 162.)

Sosiaalisen sirkuksen vaikuttaa osallistujaan monella tapaa. Sirkusharjoittelu antaa tekijälleen lisää itseluottamusta ja kykyä kohdata uusia asioita. Itseluottamuksen kautta usko itseensä ja tekemisiinsä lisääntyy, osallistuja näkee selkeämmin omat hyvät ja huonot puolensa ja pystyy hyväksymään ne. Tätä kautta sosiaaliseen sirkukseen osallistuja oppii nauttimaan onnistumisista, mutta myös hyväksymään epäonnistumisia. Tämä kaikki tukee osallisuutta ja syrjäytymisen ehkäisyä. Myönteisen ajattelun kautta ihminen on alttiimpi myös muuttumaan sisäisesti. Kehollisuuden ja kehontuntemuksen ongelmat voivat selkiytyä sosiaalisessa sirkuksessa. Oman kehontuntemuksen paranemisen myötä voi kokea uudenlaisia onnistumisen ja itsehyväksynnän muotoja. Muuttuminen on monesti paitsi uuden oppimista, uudenlaista ajattelua, näkemystä, kokemista ja toimintaa myös irti pääsemistä ja luopumista (Rönkkö & Rytönen 2010, 74).

2.3 Sirkuksen vaikutus hyvinvointiin ja osallisuuteen

Hyvinvointi-käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen hyvinvointiin että yhteisötason hyvinvointiin. Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. elinolot, kuten asuinolot ja ympäristö, työhön ja koulutukseen liittyvät seikat, kuten työllisyys ja työolot, sekä toimeentulo. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi taas luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Yhä useammin koettua hyvinvointia mitataan elämänlaadulla, jota muovaavat terveys ja materiaallinen hyvinvointi, samoin kuin yksilön odotukset hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto ja mielekäs tekeminen. (THL. 2015.)

Hyvinvointi on hyvin subjektiivinen käsite. Jokaisella meillä on omanalainen käsitys siitä mitä oma hyvinvointimme on. Hyvinvointi laajempaan yhteiskunnallisena käsitteenä jää usein kepeän pohdinnan tasolle. Minäkeskeisessä yhteiskunnassa eläminen voi olla haaste yhteisöllisen hyvinvoinnin toteutumiseksi. Juuri yhteisöllistä hyvinvointia tarvittaisiin markkinatalouden pyörittämässä yhteiskunnassa.

Teoksessa hyvinvointi Suomalaisen yhteiskunnan perusta Pessi ja Seppänen (2014, 288) toteavatkin, että yhteisölliset suhteet ovat keskeinen osa ihmisen hyvinvointia. Myös subjektiivisen hyvinvoinnin tarkasteluissa sosiaaliset suhteet on havaittu terveyden ohella koetun hyvinvoinnin keskeiseksi lähteeksi.

Hyvinvoinnin kokemuksellinen luonne prosessina, suhteena ja tilana peilautuu aina jollain tavoin sosiaalisen maailman objektivoituneisiin merkitysrakenteisiin. Vaikka yksittäisen ihmisen hyvinvointi-kokemuksen määrittelyssä lähtökohtina voivat olla esimerkiksi fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi, olennaista on, että hyvinvoinnin kokemus sitoutuu sosialisointia kautta yhteisöllisiin ja yhteiskunnallisiin merkityksenantoihin. (Ulvinen 2014 97.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan osallisuus ymmärretään tunteena, joka syntyy kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastus- tai järjestötoiminnan kautta. Yhteisöissä osallisuus ilmenee jäsenten arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena, sekä mahdollisuutena vaikuttaa omassa yhteisössä. Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisella tasolla osallisuus vaikuttaa demokratian perusrakenteena. Tällöin kansalaisella on oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen.

Ihmisen osallisuuden aste ja yhteiskunnallinen aktiivisuus vaihtelevat elämäntilanteiden mukaisesti. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan. (THL 2016.) Motivointi oman elämän hallintaan on tärkeää syrjäytyneille. Ihmisellä on tarpeita ja haluja, joskus vain omat keinot ovat kadoksissa. Ihminen tarvitsee ulkoista ohjausta löytääkseen omat resurssinsa uudelleen. Sosiaali-

sen sirkuksen keinoin on helppo motivoida ihmistä. Sirkus luo myönteisiä tunteita onnistumisen kautta ja samalla palkitsee. Myönteisten tunteiden kokeminen antaa intoa jatkaa itsensä ja taitojensa työstämistä. Sosiaalisen sirkuksen ilmapiiri on myönteinen ja innostava, tämä tukee elämää myös sirkusryhmän ulkopuolella.

Hänninen ja Poikela (2016, 155) toteavatkin, että asiakaslähtöisyyteen sisältyy asiakasosallisuuden lisäksi myös se, millä tavoin asiakkaan elämäntilanne tai arjen vaikeudet ja muutostarve asettuvat yhteisen työskentelyn kohteeksi ja vastaavat asiakkaan kokemusta tilanteesta. toimintalähtöisyys edustaa kehittyntä asiakaslähtöistä ja suunnitelmallista työtettä.

Sirkus tarvitsee asiakasosallisuutta onnistuakseen perimmäisessä tehtävässään poistaa sosiaalisia ongelmia ja syrjäytymistä. Suunnitelmallisuus ja sosiaalisen sirkuksen ohjattujen ryhmien toiminnassa ovat tärkeitä. Asiakaslähtöisyyden ytimessä mennään asiakkaan tarpeiden mukaan, mutta ilman rakennetta ja ohjausta ei sirkusryhmän ydinajatus toteudu. Pitää astua ulos mukavuusalueeltaan ja kokeilla uutta, pettyä ja kokeilla uudelleen. Molemminpuolisen luottamuksen saavuttaminen on tärkeää sosiaalisessa sirkuksessa.

3 VAIKUTTAVUUS JA VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Sosiaalipalveluilta ja sosiaalityöltä edellytetään yhä enemmän vaikuttavuutta. Vaikuttavuus voi tarkoittaa esimerkiksi sosiaalisen eriarvoisuuden vähenemistä, osallisuuden lisääntymistä tai kuntalaisten hyvinvoinnin lisääntymistä. Vaikuttavuuden arviointi lisää ymmärrystä sosiaalityöstä. Arvioinnilla saadaan tietoa asiakkaiden tarpeista, sosiaalityön tavoitteista ja työmenetelmistä. Arviointi tuo työn tuloksia ja vaikutuksia näkyville ja parantaa siten asiakkaiden saamaa palvelua. (THL.)

Vaikuttavuuden tärkeys nousee esiin sosiaalityössä. Sen arvioiminen ja lisääntyneen hyvinvoinnin tai syrjäytymisen väheneminen voivat olla haasteellista. On tärkeää tiedostaa onko vaikuttavuudelle asetettu tavoitteita. Tämä voi olla yksi hyvä keino helpottaa vaikuttavuuden arviointia. Tavoitteena voi olla esimerkiksi asiakkaan sosiaaliset kontaktit ryhmätoiminnassa ja tätä kautta syrjäytymisen ehkäisy. Vaikuttavuuden määrittelyssä on aina oltava tavoite. Kohteesta riippuen se voi olla ryhmän, yhteisön tai yksilön tavoite. Sillä ei si-

nällään ole merkitystä, kuinka pieni tavoite on. Se voi olla esimerkiksi uusi ystävä, uskallus käydä kaupassa tai puhua vieraille, hakea töitä tai opiskelupaikkaa. Se, että yksilö saadaan kasvattamaan itseluottamusta ja tekemään pienikin positiivinen muutos elämään on vaikuttavuutta. Vaikuttavuudelle ei myöskään voi antaa tiukkoja aikaraameja. Ihmiset kehittyvät ja kypsyvät omaan tahtiinsa, jotkut rohkaistuvat nopeammin toiset hitaammin.

Sosiaalialalla on erityinen suhde etiikkaan ja ihmisoikeuksiin. Voidaan katsoa, että koko sosiaalialan työ on saanut alkunsa juuri niihin liittyvien kysymysten pohtimisesta. Sosiaalialan työn tavoitteena on hyvän tekeminen, ihmisten auttaminen, puutteen ja kärsimyksen vähentäminen, muutos ja kehitys. Eettisyyden vaatimusta lisää työhön tai ammattiasemaan usein liittyvä valta ja mahdollisuus vaikuttaa asiakkaan elämään ja sitä kautta koko yhteiskuntaan. (Talentia 2013, 5.)

3.1 Vaikuttavuuden arviointi

Vaikuttavuutta täytyy tarkastella aina kontekstissaan. Sitä ei voi irrottaa siitä tekemisestä, mihin vaikuttavuudella viitataan. Arvioinnissa on pidettävä mielessä se, minkä toiminnan vaikuttavuutta arvioidaan ja mitä toiminnan osalualueita on tarkoitus koettaa arvioida.

Rajavaaran mukaan (2006, 32) ei ole olemassa yhtä vaikuttavuuden arvioinnin ideaa vaan useita erilaisia tapoja järkeillä vaikutuksia. Siten vaikuttavuuden arviointia ei voida kuvata yhdellä määrittelyllä. Parhaatkin jäsentelyt onnistuvat kuvaamaan vain joitakin arvioinnin tilanteita. Jo yksinomaan vaikutusten käsitteeseen sisältyy moniselitteisyyttä.

Ei ole juuri pohdittu sitä, mikä ero on siinä, jos puhutaan vaikutuksista tai vaikuttavuudesta. Käsitteiden ero saattaisi olla esimerkiksi, se että vaikuttavuus on teleologinen käsite: se viittaa paitsi selvittelyn kohteeseen myös päämäärään, jota tavoitellaan. Vaikuttavuuden käsitteen käytön lisääntyessä yhteiskuntapolitiikan ja julkisten palvelujen yhteiskunnalle edeulliset vaikutukset on alettu ymmärtää yhä tavallisemmin päämäärän luonteisiksi asioiksi. (Rajavaara 2006, 33.)

Sosiaalityön näkökannasta vaikuttavuuden päämäärää voi olla haastavaa havainnoida. Kaikki työn hedelmät eivät näy juuri määrätyn ajanjakson jälkeen. Vaikuttavuuden arvioinnin haasteet kumpuavat juuri tästä mahdottomuudesta sitoa edistystä aikaan. Vaikuttavuuden arvioiminen on haastavaa, koska muutokset voivat olla hiuksen hienoja, mutta pitkällä aikavälillä kuitenkin hyvinvointia lisääviä. Vaikuttavuus on kovin subjektiivinen kokemus. Tämän vuoksi olisi hyvä pitää yllä tiedonkeruuta säännönmukaisesti eri asiakasryhmistä.

Vaikuttavuuden osoittamista vaaditaan sosiaalityössä monista eri lähtökohdista käsin. Sen taustalla ovat niin globaalit, kansalliset kuin paikalliset hallinnan ja ideologian muutokset. On tärkeä muistaa, että sekä palveluiden yhteiskunnallinen merkittävyys että myös ammatillisten käytäntöjen kehittäminen edellyttävät näkemystä toimintojen vaikuttavuudesta. (Pohjola 2012, 26–27.)

Vaikuttavuuden määrittelysopimukset vaihtelevat tieteenaloittain ja myös tieteiden sisällä. Vaikuttavuudella on myös tarkoitettu eri asioita eri aikoina. Sosiaalityön vaikuttavuudella voidaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että palvelulle asetetut tavoitteet on saavutettu hyvin. Vaikuttavuus voi ilmetä asiakkaan kohdalla parempana arkielämänelämän hallintana sekä köyhyyden tai syrjäytymisen vähentymisenä. (THL 2015.) Ei ole tarkoitus juurruttaa asiakasta vaikuttavuuden parantamista tukevaan toimintaan, vaan itsenäistymiseen ja samalla yhteiskunnan toimijaksi passiivisen sivustakatsojan roolin sijaan.

Vaikuttavuutta voidaan arvioida monin eri tavoin. Tavoiteperustainen vaikuttavuuden arviointi voi olla kiinnostunut esimerkiksi siitä, miten hyvin ennalta asetetut tavoitteet on saavutettu. Lisäksi voidaan tutkia, millaisia ennakoimattomia tavoitteita on saavutettu. Vaikuttavuuden arvioinnissa voidaan lähteä tutkimaan myös asiakkaan tarpeisiin vastaamista. Tällöin kootaan tietoa siitä, millaisiin tarpeisiin on vastattu ja myös siitä, millaisiin tarpeisiin on jätetty vastaamatta. Vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää tiedostaa arvioinnin lähtökohdat, joihin kuuluu esimerkiksi arvioinnin edunsaajien määrittely (keitä arviointitiedon tulee palvella) ja näkökulman valintojen perustelu. Koska vaikuttavuutta voidaan lähestyä sekä kokemustiedon että objektiivisesti mitattavan tiedon pohjalta, on vaikuttavuuden arvioinnissa tärkeä määritellä myös se, miksi tietynlaista tietoa pidetään luotettavana. (THL 2015.)

3.2 Hyvinvoinnin mittaaminen

Hoffénin ja Rättön (2011, 219) mukaan hyvinvoinnin ja onnellisuuden mittaaminen on haastava tehtävä, sillä kyseessä on moniselitteinen ja laaja-alainen ilmiö. Hyvinvoinnin mittareiden kehittäminen on kuitenkin erityisen ajankohtaista, sillä hyvinvointi on jälkiteollisissa yhteiskunnissa nousemassa yhteiskuntapolitiikan keskeiseksi tavoitteeksi.

Hyvinvointitutkimukseen kuuluu arvottava elementti: asiantilat eivät ole vain erilaisia, vaan jokin asiantila on parempi kuin toinen tai ainakin vähemmän huono. Sosiaalinen kehitys tarkoittaa yhteiskunnallista tai yksilön elämään liittyvää muutosta, jossa hyvinvointi kohentuu. (Simpura & Uusitalo 2011, 106.)

Kaikki hyvinvoinnin ja vaikuttavuuden arviointi perustuu muutokseen. Tätä muutosta voi olla hankalaa havainnoida, etenkin lyhyellä aikajänteellä. Olisikin tärkeää pystyä toteuttamaan tutkimuksia ja haastatteluja säännöllisin väliajoin. Myös pitkän ajan seurantatutkimuksista olisi suurta hyötyä elämänmuutosten ja elämäntilanteiden tarkastelussa.

Saari (2011, 339–340) toteaaakin, että koetun hyvinvoinnin tutkimuksessa eriarvoisuuden ja onnellisuuden rajapinnasta kumpuaa useita yhteiskuntapolittisia ja – teoreettisia kysymyksiä, joissa pohjimmiltaan on kysymys utilitaristisen onnellisuuden maksimoinnin ja yksilöiden onnellisuuden tasa-arvon välisestä suhteesta.

3.3 Vaikuttavuuden arvioinnin haasteita

Arvioijan kyky hahmottaa ja selittää kokonaisuuksia vaikuttaa huomattavasti siihen, miten paljon vaikuttavuuden arvioinnista voidaan hyötyä. (Dahler-Larsen 2004, 43.) Vaikuttavuutta on vaikeaa mitata tai näyttää toteen. Haasteena on saada näkyville positiiviset tulokset. Vaikuttavuutta on voinut tapahtua, mutta tulokset saattavat näkyä vasta vuosien päästä. Pienet ihmisessä tapahtuvat muutokset voivat vähentää yksinäisyyttä tai syrjäytymistä, mutta niitä ei osata sanoittaa. Vaikuttavuus voi näkyä vuosien päästä, pieni sysäys mikä on tapahtunut, on voinut kantaa pitkälle. Osallistuja on hankkinut esimer-

kiksi opiskelupaikan, saanut työn tai perustanut perheen, muttei ehkä osaa sanoa, että sosiaaliseen sirkukseen osallistuminen viisi vuotta sitten oli juuri se pieni sysäys joka vaikutti positiivisesti.

Vaikuttavuuden arviointi on kiistanalainen ja myös politisoitunut kenttä. Kansainväliset arvioinnin teoreetikot korostavat, että näkökulman valintaa ei aina tuoda tarpeeksi avoimesti näkyviin. Esimerkiksi palvelujen käyttäjien puolesta vaikuttavuutta arvioivat työntekijät tai viranomaiset. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sosiaalipolitiikan tutkimus -yksikkö pyrkii toiminnallaan edistämään mahdollisimman avointa ja palvelujen käyttäjien näkökulmia esiin tuovia arviointimalleja ja mittareita. (THL 2015.)

4 TOIMIVA KYSELYLOMAKE

Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa, ja sen perinteisin versio on paperilla toteutettu kysely. Kysymysten tekemisessä ja muotoilemisessa täytyy olla huolellinen, sillä kysymykset luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muoto aiheuttaakin eniten virheitä tutkimustuloksiin, sillä jos vastaaja ei ajattele samalla tavalla kuin tutkija on kysymyksen tarkoittanut, tulokset vääristyvät. Kysymysten tulee olla myös yksiselitteisiä, eivätkä ne saa olla johdattelevia. (Valli 2015, 84–85.)

Lomakkeen pituutta kannattaa aina miettiä huolellisesti sillä liian pitkä lomake saa vastaajan luopumaan vastaamisesta ennen kuin hän edes kunnolla tutustuu siihen (Valli 2015, 87). Kyselyn onnistuminen edellyttää, että tutkija osaa ottaa laaja-alaisesti huomioon vastaajien ajan, halun ja taidot vastata kyselyyn. Lomakkeen kohtuullinen pituus ja ulkoasun selkeys ovat erittäin tärkeitä sekä vastaajalle että myöhemmin tietojen tallentajalle. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010.)

Kysymystekstin on oltava yksinkertaista ja helposti ymmärrettävää suomen kieltä. Monimutkaiset lauserakenteet lisäävät virhemahdollisuuksia ja osa vastaajista ei enää jaksaa keskittyä vastaamiseen, koska energia menee kysymysten ymmärtämiseen. Huomioon otettavia seikkoja kysymyksiä laatiessa on muun muassa. Ei käytetä kielteisiä (ei) muotoja lauseissa. Varmistetaan, että

vastaajalla on tietoa asiasta ja esitetään kysymykset loogisessa järjestyksessä. (Kananen 2010, 93.)

4.1 Eettisyys ja aiheen sensitiivisyys kyselylomakkeessa

Etenkin lasten ja nuorten kohdalla on hyvä pohtia kyselylomakkeen sisältöä sekä aiheen mahdollista sensitiivisyyttä. On mietittävä sitä, tarvitseeko vastaaja mahdollisesti luvan holhoojaltaan kyselyyn vastaamiseen. Joskus luvan saaminen voi olla käytännössä mahdotonta. Eettisyyttä on pohdittu tarkoin lomakkeen teossa. Vastaajan henkilöllisyys ei paljastu vastauksista. Kysymykset ovat tietyllä tasolla henkilökohtaisia, mutta kuvaavat kuitenkin osallistujan sirkuskokemusta eivät henkilökohtaisia asioita.

Tutkimusprosessi kokonaisuudessaan vaatii eettisten kysymysten huomioimista niin tutkimuksen suunnitteluvaiheessa, aineistonkeruussa kuin analyysissä ja raportoinnissakin. Tutkijan tulee suhtautua asiaankuuluvalla huolella ja arvostuksella tutkimukseen osallistuvia kohtaan ja muun muassa välttää haittojen ja riskien aiheuttamista tutkittaville. On hyvä jo etukäteen pohtia ja ottaa tutkimuksen toteutuksessa huomioon paitsi tutkittavien haastatteluissa mahdollisesti pintaan nousevat tunteet myös muut tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset, kuten haastateltavien anonymiteetti ja haastattelujen luottamuksellisuus ja tietosuoja. (Kallinen, Pirskanen & Rautio 2015, 142.)

Eettisyyden jatkopohdinta siirtyy kyselylomakkeiden mukana sille henkilölle joka lomakkeita käyttää. Vastuullisuutta on aina pohdittava. Aihealueet ja sosiaalityö ovat aina vastaajalle sensitiivisiä aiheita. Sensitiivisyyden takia kyselylomakkeissa on pohdittava erityisen tarkkaan mitä on tarpeellista kysyä ja mitä ei. On koetettava välttää utelun ilmapiiriä.

4.2 Likert-asteikko

Lomakkeita kehitettäessä on myös tärkeää pohtia kuinka tuloksia voidaan mitata mahdollisimman luotettavasti ja nopeasti. Tulosten mittaamiseen on kehitetty aikojen saatossa monia erilaisia asteikkoja. Mielipiteiden mittaamiseen yleisin ja tunnetuin mitta-asteikko on Likert-asteikko.

Likert-asteikko on yksi käytetyimmistä mitta-asteikoista, kun tutkitaan mielipiteitä. Asteikko on kehitetty 1930-luvulla ja on käytössä vielä tänä päivänä muuttumattomana. Asteikossa on asenneväittämä positiivisesta negatiiviseen. Näin yhdestä kysymyksestä saadaan monitahoista tietoa, eikä kyselyyn tarvita erikseen negatiivissävytteisiä kysymyksiä.

Mitattaessa asenteita tai käyttäytymistä, Likert-asteikko on tähän tarkoitukseen yksi suosituimmista ja luotettavimmista tavoista. Likert-asteikko mittaa asenteita ja käyttäytymistä ääripäästä toiseen olevilla vastausvaihtoehdoilla (esimerkiksi vaihtoehdot ei lainkaan todennäköisestä aina erittäin todennäköiseen). Likert-asteikolla voi yksinkertaisten kyllä/ei-kysymysten sijaan mitata mielipiteiden eri asteita. Tämä voi olla erityisen hyödyllistä arkaluontoisissa tai vaikeissa aiheissa. (Surveymonkey.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä Sirkus Magenta ry:lle uudet kyselylomakkeet lasten ja nuorten sosiaalisen sirkuksen ryhmiin sekä perhesirkuksen ryhmille. Tavoitteena on saada aikaan kyselylomakkeita joiden vastauksista käy ilmi, kuinka Sirkus Magenta ry:n tuottama sosiaalinen sirkus vaikuttaa osallistujien hyvinvointiin. Lomakkeilla mitataan myös osallisuutta sekä sitä kuinka sirkuksen toiminta tukee asiakkaitaan oman hyvinvointinsa kehittämisessä.

Vanhat kyselylomakkeet ovat raskaita ja liian hankalalukuisia. Kyselylomakkeet on tämän takia uudistettu kokonaan. Niitä kevennettiin ja yksinkertaistettiin, jotta mielenkiinto niiden täyttämässä pysyy yllä. Päämääränä on saada sisällöltään selkeitä, helppolukuisia ja ymmärrettäviä kyselylomakkeita Sirkus Magenta ry:n käyttöön. Näin sirkustoimija pystyy mittaamaan ja tutkimaan vaikuttavuuttaan. Ytimekäs ja mielekäs lomake on nopea täyttää. Lomakkeen ensivaikutelma on usein ratkaiseva tekijä siihen, täyttääkö lomakkeen vai ei. Tämän työn tarkoituksena on helpottaa Sirkus Magenta ry:n sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden arviointia ja tiedonkeruuta. Jatkuva ja tasainen, oikeanlainen tieto takaa toimivuuden uudistamisen ja helpottaa tulevaisuuden suunnittelua.

Kyselyn onnistuminen edellyttää, että tutkija osaa ottaa laaja-alaisesti huomioon vastaajien ajan, halun ja taidot vastata kyselyyn. Lomakkeen kohtuullinen pituus ja ulkoasun selkeys ovat erittäin tärkeitä sekä vastaajalle että myöhemmin tietojen tallentajalle. (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010.)

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osassa on sosiaalisen sirkuksen ohjaajille kohdennettu kyselytutkimus. Kysely tukee lomakkeiden tekoa, sekä tarkentaa niiden sisältöä vaikuttavuuden kokemisesta sosiaalisessa sirkuksessa. Kyselylomakkeisiin on tärkeää saada myös sosiaalisen sirkuksen ohjaajien näkemys vaikuttavuudesta. Tämä helpottaa muun muassa tulosten tulkintaa ja arviointia. Tutkimus tukee kyselylomakkeiden sisällön rakennetta esimerkiksi koettua sirkuskokemusta käsittelevien kysymysten osalta. Lomakkeet on tehty tiiviissä yhteistyössä ohjaajien kanssa.

Käytän kyselytutkimuksessa kvalitatiivista lähestymistapaa, koska tahdotaan vastaus kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Tutkimuksen päämääränä on ymmärtäminen, ei määrien mittaaminen. Heikkilän (2014) mukaan kvalitatiivinen tutkimus sopii hyvin esimerkiksi toiminnan kehittämiseen, vaihtoehtojen etsimiseen ja sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. Kyselytutkimuksen päämääränä on uuden tiedon kerääminen sirkusohjaajilta sirkuksen toiminnan kehittämiseksi sekä todentamaan vaikuttavuutta.

Opinnäytetyön perimmäisenä tarkoituksena on syrjäytymisen ehkäisy sosiaalisen sirkuksen kautta, näyttämällä toteen sen vaikuttavuutta alalla toimijoille. Osansa opinnäytetyöhön tuo yhden metodin vaikuttavuuden arviointi. Sosiaalityössä on hyvä kokeilla uutta, uraa uurtavaa näkemystä kaivataan. Sirkus on mainio tapa auttaa todella monenlaisia asiakasryhmiä. Samoissa tiloissa, samoilla metodeilla voidaan auttaa nuoria, vammaisia, turvapaikanhakijoita kuin vanhuksiakin.

6 SIRKUS MAGENTA RY

Sirkus Magenta ry sai alkunsa Euroopan Sosiaalirahaston rahoittamasta Sosiaalinen sirkus -hankkeesta, jossa ohjaajia työskenteli Cirkolle (Uuden sirkuksen keskus). Hankkeen tavoitteena oli vakiinnuttaa sosiaalinen sirkus pysyväksi osaksi suomalaista sirkusalaa ja kuntien ostamia hyvinvointipalveluja. Cirkon kautta järjestettiin hankkeen aikana sirkusopetusta Helsingissä ja Van-

taalla mm. näkövammaisille, liikuntarajoitteisille, kriisiin ajautuneille perheille, sijaishuollon lapsille, syrjäytymisvaarassa oleville nuorille aikuisille sekä lähiöiden lapsille ja nuorille.

Sirkusyhdistys Magenta ry perustettiin syksyllä 2011 jatkamaan hankkeen aikana kehitettyä sirkustoimintaa. Sirkus Magenta ry on yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa Vaikuttava sirkus -jatkohankkeessa. Lisäksi Sirkus Magenta ry:ssä suunnitellaan uusia sosiaalisen sirkuksen toimintamuotoja, järjestetään säännöllistä harrastustoimintaa sekä tehdään tilauksesta sirkustyöpajoja, yritysten työhyvinvointi-päivien ohjelmaa ja sirkusesityksiä.

Sirkus Magenta on Uudenmaan johtava sosiaalisen sirkuksen toimija, jonka toimisto sijaitsee Cirko-keskuksessa Helsingin Suvilahdessa. Se on voittoa tavoittelematon sirkusyhdistys, jonka toiminnan tarkoituksena on edistää sirkuksen avulla kaiken ikäisten ihmisten fyysistä ja henkistä hyvinvointia. Yhdistyksen viikoittaiseen sosiaalisen sirkuksen toimintaan osallistuu noin 150 erityisen tuen tarpeessa olevaa lasta, nuorta ja vanhusta. Sirkus Magentalla on myös useita eritasoisia sirkuksen harrastusryhmiä. Magenta on tällä hetkellä pääkaupunkiseudun ainoa päätoiminen soveltavan sirkustaiteen tekijä. (Toimintasuunnitelma 2016 2015.)

Sirkus Magenta ry:n päätoimialue on sosiaalinen sirkus, jossa pyritään tukemaan taiteen avulla erilaisten erityisryhmien hyvinvointia. Painopisteenä toiminnassa ovat erityistä tukea tarvitsevat, syrjäytymisuhan alla olevat sekä maahanmuuttajataustaiset lapset, nuoret ja perheet. (Sirkus Magenta ry.)

Sirkus Magenta ry:n sosiaalisen sirkuksen kohderyhmänä ovat kaikenikäiset erityisen tuen tarpeessa tai syrjäytymisvaarassa olevat ihmiset. Toiminta on matalan kynnyksen toimintaa jolla on tarkoitus tuoda elämää, arjen hallintaa sekä voimaannuttaa osallistujaa. Sosiaalinen sirkus on osallistujille pääosin ilmaista, jotta taloudelliset syyt eivät estäisi osallisuutta ja osallistumista. Yhdistys on ollut myös mukana useissa projekteissa turvapaikanhakijoiden kotoittamisen tukemiseksi.

Sirkus Magenta ry:ssä työskentelee tällä hetkellä toiminnanjohtaja, talouspäällikkö toimisto- ja tuottaja-assistentti sekä kaksi koordinaattoria. Lukuun ottamatta assistenttia edellä mainitut toimivat myös sirkusohjaajina. Heidän lisäk-

seen yhdistys työllistää tuntityönä kaksitoista osa-aikaista sirkusohjaajaa. sosiaalisen sirkuksen toiminta rahoitetaan pääosin avustusten ja hankerahoituksen turvin.

Seuraavassa tarkemmin muutamia sosiaalisen sirkuksen hankkeita tai sosiaalista tukea tuottavia työpajoja, joissa Sirkus Magenta ry on mukana. Alla olevien lisäksi Sirkus Magenta ry on muun muassa mukana Suomen lasten ja nuorten säätiön hallinnoimassa Taidot Elämään -hankkeessa, jossa tuetaan taidelähtöisin menetelmin peruskoulun jälkeisessä nivelvaiheessa olevia nuoria. Viertolan vastaanottokeskuksessa Sirkus Magenta ry järjestää työpajasarjoja tilannekohtaisesti. Sosiaalisen sirkuksen toimintaa järjestetään ikäihmisten parissa, vuonna 2016 Sirkus Magenta ry järjesti myös sirkustyöpajoja ja kursseja useissa vastaanottokeskuksissa ja hätämajoitusyksiköissä.

6.1 TENHO-hanke, työpajat sekä Havukosken lähiösirkus

Euroopan Sosiaalirahaston rahoittama ja Suomen lasten ja nuorten säätiön hallinnoima TENHO-hanke alkoi elokuussa 2015 ja jatkuu vuoden 2018 keväeseen asti. TENHO-hankkeessa kohderyhminä ovat Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos-toimintakeskuksen sekä Vantaan tukikeskus Kipinän työttömät nuoret aikuiset.

Sirkus Magenta ry pyörittää viikoittaista sirkusryhmää vakavassa syrjäytymisvaarassa oleville 16–29-vuotiaille nuorille aikuisille Helsingin Diakonissalaitoksen nuorten toimintakeskus Vamoksessa jo vuodesta 2012 alkaen. Vuonna 2016 sirkustoimintaa järjestetään Vamoksen molemmissa Helsingin toimipisteissä, Herttoniemessä ja Sörnäisissä. Molemmissa toimintakeskuksissa sirkustoimintaan osallistuu viikoittain 20–30 nuorta. Vantaan Kipinässä kohderyhmä on hyvin samankaltainen kuin Vamos-toimintakeskuksessa.

Työpajojen 16–28-vuotiaat nuoret ovat osallistuneet sirkustoimintaan elokuusta 2015 alkaen. Sirkustunneille osallistuu viikoittain noin 10–30 nuorta. Projektin vaikutukset nuoriin ovat olleet huomattavat. Nuorten vuorovaikutustaidot ovat parantuneet, he ovat saaneet uusia mielenkiinnon kohteita elämäänsä ja heidän rohkeutensa ja itseluottamuksensa on lisääntynyt toiminnan myötä. Sirkus Magenta ry on osallisena myös SVEPS- työpajassa joka on tarkoitettu

16–28-vuotiaille, pääkaupunkiseudulla asuville, ruotsinkielisille työttömille. Toiminta on hyvin samankaltaista kuin toimintakeskus Vamoksessa.

Havukoskella Vantaalla on järjestetty viikoittaista ilmaista sirkuskerhoa nuorille jo vuodesta 2010. Nuoret ovat sirkuksen myötä ryhmäytyneet hyvin ja oppineet vuorovaikutustaitoja. He ovat saaneet lisää itseluottamusta sekä luottamusta toisiinsa luoneet ystävyyssuhteita ja kehittäneet omia vahvuuksiaan.

6.2 Kuuselan perhekuntoutuskeskuksen sirkus ja perhesirkus erityislapsiperheille

Tämä on vuonna 2011 alkanut kriisiperheille suunnattu perhesirkus Kuuselan perhekuntoutuskeskuksessa Vantaan Tikkurilassa. Mukana on asiakkaita kaikista Kuuselan perhekuntoutuksen yksiköistä. Sirkus vahvistaa perheenjäsenen keskinäistä vuorovaikutusta ja luottamusta. Viikoittaisen perhesirkuksen lisäksi kesällä järjestetään intensiivisempi kesäleiriviikko kuntoutuskeskuksen perheille. Kuntoutuskeskuksen työntekijöille järjestetään myös koulutusta, jonka tarkoituksena on sitouttaa heitä osallistumaan sirkustoimintaan sekä hyödyntämään sirkusmenetelmiä työssään.

Sirkus Magenta ry aloitti syksyllä 2012 erityislusten perheille säännöllisen perhesirkusharrastuksen sirkustilassa Helsingin Malmilla. Perhesirkus tukee osallistujien motorista kehitystä, auttaa identifioimaan heidän vahvuuksiaan ja tukemaan niitä, antaa positiivisia onnistumisen kokemuksia sekä edistää perheenjäsenten keskinäistä vuorovaikutusta

7 KYSELY SOSIAALISEN SIRKUKSEN OHJAAJILLE

Sirkusohjaajille suunnattu kysely toteutettiin, jotta voidaan tarkastella ohjaajien näkökulmaa työn vaikuttavuuteen ja tätä kautta uusiin kyselylomakkeisiin. Ilman heidän näkökantansa lomakkeiden uusiminen olisi ollut todella haastavaa ja lomakkeet sisällöltään huomattavasti yksioikoisempia. Heillä on ensikäden tietoa sosiaalisen sirkuksen osallistujissa tapahtuvasta positiivisesta muutoksesta ja työnsä vaikuttavuudesta.

Kyselyn kohdejoukkona oli Sirkus Magenta ry:n 12 sosiaalisen sirkuksen ohjaajaa. Heistä kyselyyn vastasi viisi henkilöä. Näin ollen vastausprosentti oli 41,67 %. Vastausprosentti on kohtalainen. Kysely toteutettiin internetpohjaisena ja tehtiin Webropol-ohjelmalla. Kyselystä lähetettiin kohdejoukolle ensimmäinen sähköposti 9.11.2016. Vastausaikaa oli kolme ja puoli viikkoa. 24.11.2016 mennessä kyselyyn oli vastannut kolme henkilöä. Tällöin kohdejoukon sähköposteihin laitettiin muistutusviesti, sekä uusi linkki kyselylomakkeeseen. Uusintaviestin jälkeen kyselyyn vastasi vielä kaksi henkilöä. Kyselylomake sulkeutui 5.12.2016. Kaikki 12 ohjaaja joille kysely lähetettiin, avasivat kyselyä koskevan sähköpostin. Silti enemmistö, eli seitsemän ohjaajaa jätti vastaamatta kyselyyn. Kyselylomake löytyy kokonaisuudessaan liitteestä yksi. Lomake on tulostettu PDF-sivuksi suoraan Webropol-ohjelmasta.

Kysymykset olivat vapaaehtoisia vastata, lukittuja kysymyksiä ei ollut, tällä vastaamisen vapaaehtoisuudella ajettiin takaa sitä, että vastaajia olisi ollut kattavampi määrä. Samalla Likert-asteikolla toteutettuihin kysymyksiin toivottiin enemmän vastauksia. Kaikki lomakkeeseen vastanneet täyttivät sen täydellisesti, eikä vajaita lomakkeita ollut.

Taustatietoina kysyttiin, kuinka kauan ohjaaja on työskennellyt sosiaalisen sirkuksen parissa ja mitä asiakasryhmiä ohjaaja on vetänyt. Kohderyhminä olivat lasten- ja nuorten sirkus sekä perhesirkus. Kohderyhmät valittiin näin, koska opinnäytetyön lomakkeiden uusiminen kohdistui juuri näihin kahteen asiakasryhmään.

Tarkoituksena oli kartoittaa eritoten sitä miten ryhmät toimivat, millaisia elämänhallinnan keinoja osallistujat saavat ja kuinka sosiaalisen sirkuksen osallistujat suhtautuvat epäonnistumiseen ja miten suhtautuminen epäonnistumiseen muuttuu sirkukseen osallistumisen myötä. Kyselyssä tarkasteltiin myös sirkusryhmissä tapahtuvia negatiivisia asioita kuten kiusaamista ja vääränlaisia ryhmäytymistä. Lapset ja nuoret reagoivat herkästi kiusaamistilanteisiin. Perhesirkuksessa keskityttiin sosiaalisen sirkuksen tuen keinoihin kriiseissä.

Kyselyssä paneuduttiin heidän näkemäänsä vaikuttavuuteen sekä muutokseen erilaisissa sirkusryhmissä. Kyselyn avulla oli tarkoitus havainnoida sekä kartoittaa sosiaalisen sirkuksen toimintaa ohjaajan silmin. Kyselyssä tahdottiin kartoittaa kuinka ohjaajat kokevat sirkuksen vaikuttavan osallistujiin ja mitkä sirkustoiminnan osa-alueet ovat tärkeitä osallistujille.

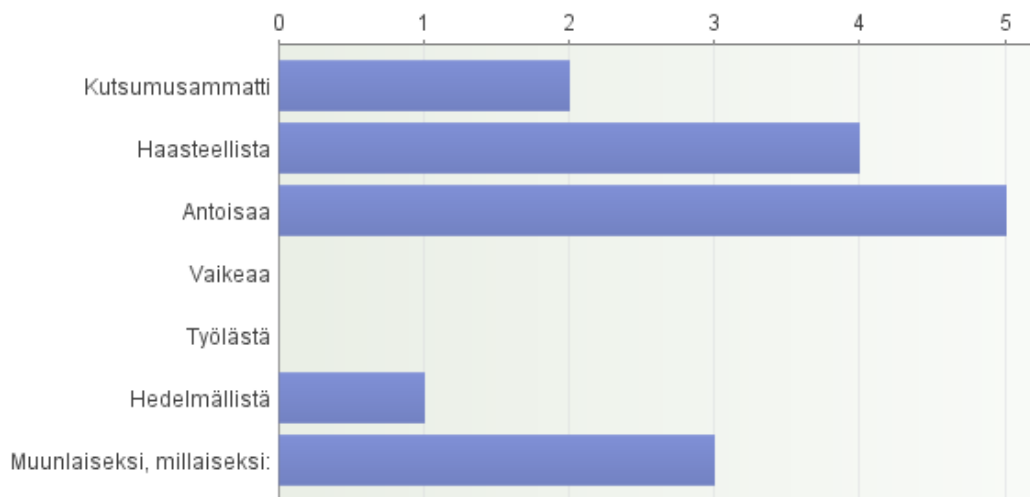
Kyselylomakkeessa pyrittiin haastattelun kaltaisiin kysymyksiin. Vaikuttavuuden arviointi tuo omat haasteensa kyselyyn. Avoimia kysymyksiä oli useita ja osa sisällöstä oli jaettu sen mukaan, mitä sosiaalisen sirkuksen ryhmiä vastaaja oli vetänyt. Lomakkeessa kysyttiin muun muassa millaisia keinoja sirkusohjaajalla on vaikuttaa osallisuuteen ja millaisia elämänhallinnan keinoja sirkus voi osallistujilleen antaa.

8 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTELMÄT

Jokaisella kyselyyn vastanneella oli yli kahden vuoden kokemus sosiaalisen sirkuksen ryhmäohjauksesta. Kolme vastaajista on ohjannut sosiaalista sirkusta yli neljä vuotta, yksi yli kolme vuotta ja yksi yli kaksi vuotta.

Ryhmänohjausta kahdella oli ollut vain perhesirkuksesta ja kolmella molemmissa kohderyhmissä, eli myös lasten ja nuorten parissa. Työ sosiaalisen sirkuksen parissa koettiin haasteellisena, mutta antoisana. Kaksi vastaajaa koki sirkusohjaamisen jopa kutsumusammattina. Työtä kuvattiin hedelmälliseksi, merkitykselliseksi sekä innostavaksi. Työnkuva oli vaihtelevaa ja jokainen päivä erilainen. Työ antoi ohjaajille onnistumisen tunteita ja vastavuoroista vaikuttavuutta. Ohjaajille oli tärkeää nähdä osallistujien onnistumista.

Kuvassa 1 on esillä vastanneiden sirkusohjaajien mielipiteitä työnsä mielekkyydestä. Sirkusohjaajan työ on yleisesti ottaen pidetty ohjaajien keskuudessa.

Kuva 1. Työn mielekkyys (kysymykseen vastasi viisi sirkusohjaajaa)

Kohdassa muunlaiseksi, millaiseksi vastattiin, että työ on merkityksellistä, innostavaa sekä monin tavoin vaihtelevaa. Kukaan ei kuvannut työtä sosiaalisen sirkuksen parissa negatiivisesti.

Kyselyssä kysyttiin, millaisia vaikutuskeinoja sirkusohjaajilla on osallisuuteen. Moni heistä kertoi enemmänkin osallistumisesta kuin osallisuudesta. Osallistumisen näkökulmasta esille nousi tuntien suunnittelun tärkeys ja se, että tunnit on hyvä suunnitella niin, että mukaan voi hypätä vaikka aluksi katselisi sivusta. On myös tärkeää antaa onnistumisen kokemuksia. Seuraavassa ohjaaja kuvaa sosiaalisen sirkuksen ilmapiirin rakentumista.

Luomalla avoin ja turvallinen ilmapiiri jossa osallistujat uskaltavat kokeilla, onnistua, epäonnistua, ilmaista itseään, olla oma itsensä. Antamalla tilaa kiinnostua ja innostua ja haluata osallistua. Lukemalla ryhmän ja osallistujien tunnelmaa – minkä verran voi rohkaista milloin antaa tilaa.

Vaikuttavuutta oli selkeästi havaittavissa, kun kysyttiin kuinka osallistujat suhtautuivat epäonnistumiseen ja muuttuivatko asenteet epäonnistumista kohtaan sirkusohjauksen edetessä. Aluksi lapset harmistuvat epäonnistuessaan melko helposti, koska he eivät heti osaa kaikkea. Lasten saadessa kannustusta ja muistutuksen siitä, että harjoittelemalla oppii ja kehittyy, pettymys kaikkoaa ja kehittyessään he uskaltavat tehdä haastavampia temppuja:

Harjoittelemme epäonnistumista mm. leikein ja yhteisharjoittein ja puhumme sen (hyväksymisen) tärkeydestä yhdessä. Yleensä epäonnistumisiin suhtaudutaan kevyemmin sirkusjakson loppupuolella.

Kyselystä kävi ilmi että osa sirkuksen kantavaa voimaa on epäonnistumisen ja sen sietämisen opettelu. Epäonnistumisessa on myös positiivista voimaa. Se laittaa yrittämään uudelleen ja kovemmin. Intensiivinen harjoittelu opettaa keskittymiskykyä ja antaa onnistumisen kokemuksia. Sirkuksessa voi oppia hyväksymään itsensä ja sen, ettei aina voi kaikkeen vaikuttaa. Itsenä hyväksyminen tukee itsetunnon kasvua. Kun se ensimmäinen temppu onnistuu, kasvaa into ja uskallus kokeilla lisää ja haastavampia temppuja:

Sirkuksessa opetellaan epäonnistumaan. Mitä pidempään ryhmä jatkaa, sitä kevyemmin siihen suhtaudutaan.

Sirkusharjoittelu antaa myös erilaisia elämähallinnan keinoja. Elämähallinnan keinoista esille kyselytutkimuksessa nousivat eritoten itseluottamuksen kasvu kärsivällisyys ja ryhmätaidot. Alla olevissa listauksissa on tutkimuksen esille tuomia, ohjaajien silmin tärkeimpiä, sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden muotoja.

Henkilökohtaiset muutokset

- Itsetunnon kohentuminen
- Omien tunteiden ja toiveiden tunnistaminen ja ilmaiseminen
- Omien rajojen tunnistaminen, omien rajojen venyttäminen tai jopa rikominen
- Parantunut keskittymiskyky ja pitkäjänteinen harjoittelu
- Itsensä ja muiden kunnioittaminen
- Onnistumisen kokemukset
- Kehonhallinnan ja kehollisuuden lisääntyminen
- Suhtautuminen epäonnistumiseen on kohentunut
- Keskittymistaidon koheneminen
- Omien taitojen arvostaminen
- Itselleen nauramisen oppiminen
- Yksilöllisyytensä hyväksyminen

Ryhmätyöskentelytaidot

- Ryhmätyötaitojen kehittyminen
- Epävarmuuden ja "epäonnistumisen" sietäminen
- Sosiaalisissa tilanteissa olemisen kehittyminen
- Sosiaalisten suhteiden kehittyminen
- Rakentavan palautteen vastaanottaminen ja antaminen
- Ymmärrys pitkäjänteisen harjoittelun tärkeydestä

Joukossa on aina niitä joiden kiinnostusta sirkus ei tavoita. Arvion mukaan noin kymmenen prosenttia sosiaalisen sirkuksen aloittaneista lopetti toiminnan

kesken. Keskeytyksen syynä oli voinut olla esimerkiksi huono kehontuntemus ja haluttomuus työskennellä asian kanssa:

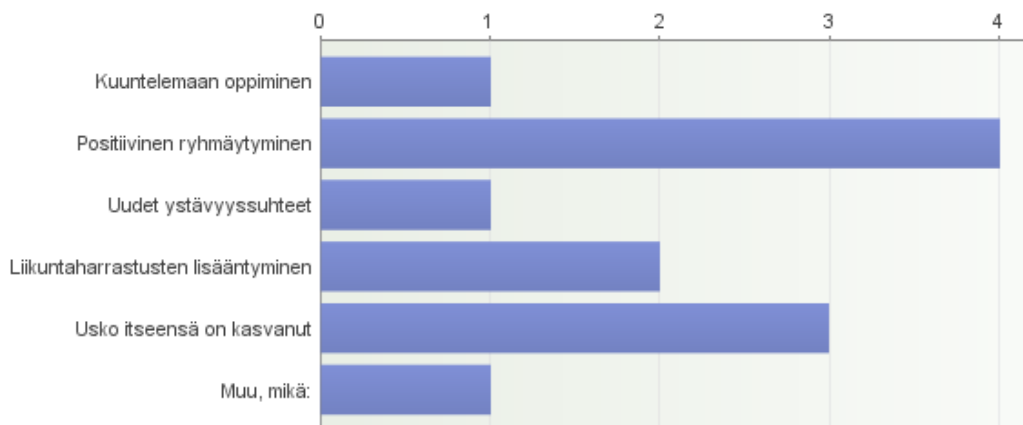
Sirkus ei ole vastaus kaikkeen. Joillekin se ei ole oikea väylä vaan joku toinen on parempi. Voi olla, että ei koe sitä itselleen luontaiseksi ja se on liikaa pois omalta mukavuusalueelta tai, että se ei yksinkertaisesti kiinnosta.

Osa osallistujista kokee ryhmätoiminnan erittäin haasteellisena. Tämä on syytä osassa keskeytyksiä. Joillekin hankalissa elämäntilanteissa oleville osallistujille ryhmätoiminta voi olla liian vaikeaa. Osasyinä lopettamispäätökseen ovat voineet vaikuttaa myös mielenterveydelliset syyt, sosiaaliset haasteet tai ajankäytön ongelmat.

8.1 Näkemykset vaikuttavuudesta lasten ja nuorten sirkusohjauksessa

Tässä kyselyn osiossa pohdittiin vaikuttavuutta lasten ja nuorten ohjauksessa. Vastaajia tähän osioon oli kolme, koska kaksi kyselyyn osallistuneista henkilöistä ei ollut ohjannut lasten ja nuorten ryhmiä. Kyselyn pohjalta voidaan todeta, että ryhmätyötaidot, itsetunto sekä sosiaaliset suhteet ovat kehittyneet. Sirkus antaa turvalliset raamit sosiaalisten suhteiden harjoitteluun. Myös kyky pitkäjänteiseen harjoitteluun on kohentunut, tämä tukee myös sitä huomiota, että keskittyminen on parantunut. Nämä kaikki vaikuttavuuden osa-alueet tukevat lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja yhteiskunnan kovissakin arvoissa pärjäämistä.

Kuvassa kaksi on esillä, kuinka sirkusohjaajat näkevät lasten ja nuorten kehittyvän sosiaalisen sirkuksen toiminnan mukana. Vastaajat valitsivat kolme heistä tärkeintä seikkaa. Muu, mikä -kohdan vastaus oli kaikki edellinen. Vastaaja olisi tahtonut valita enemmän kuin kolme kohtaa.

Kuva 2. Lasten ja nuorten kehittyminen sirkuksen parissa (viisi vastaajaa)

Lasten ja nuorten ryhmissä on valitettavasti kohdattu myös negatiivisia asioita. Usein nämä ryhmätyöskentelyssä näkyvät ongelmat kulminoituvat kiusaamiseksi. Syrjäytymisvaarassa olevilla lapsilla ja nuorilla voi olla haasteita tunteiden käsittelyn kanssa sekä itsehillinnän puutetta. Sirkusohjaajat puuttuvat tietenkin välittömästi kiusaamistilanteisiin. Uusissa ryhmissä, joissa lapset eivät vielä tunne toisiaan, kiusataan ja tapellaan usein. Näihin puututaan heti ja kun ryhmässä opitaan tuntemaan toisensa, nämä ongelmat yleensä helpottavat:

Aina kun ollaan ihmisten kanssa tekemisissä, kohdataan myös haasteita. Näistä asioista keskustellaan sirkuksessa tarpeen mukaan ja tilanteita selvitetään. Esim. riitatilanteet ja kiusaaminen ovat ikäviä asioita, mutta sellaisten sattuessa niistä keskustellaan ja mietitään yhdessä, kuinka sellaisissa tilanteissa olisi hyvä toimia, miltä ne tuntuvat, miten sellaisilta vältyttäisiin. Kun osallistujat huomaavat, että asioista voi keskustella avoimesti ja turvallisesti ja ne saadaan selvitettyä, voi se osaltaan edesauttaa sen suuntaista oppimista.

8.2 Näkemykset vaikuttavuudesta perhesirkuksessa

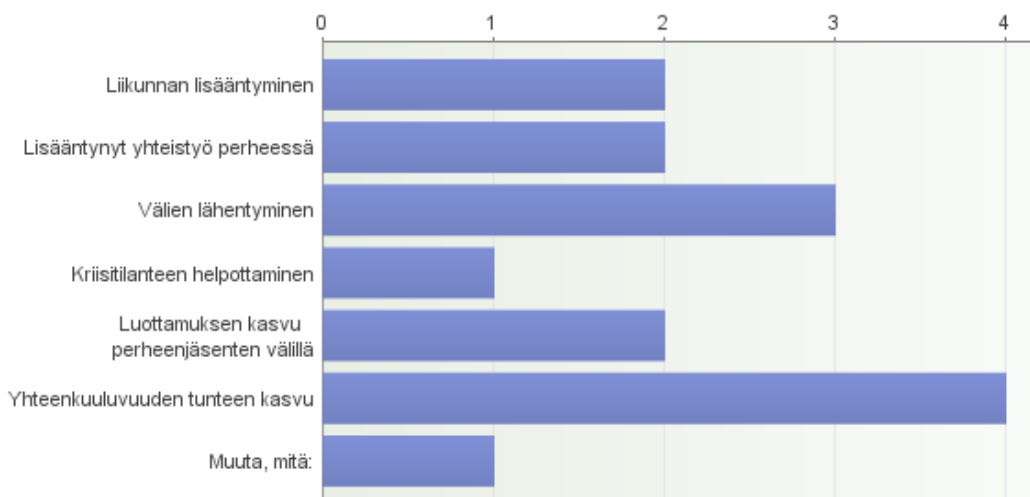
Tämän osion kysymykset kohdennettiin perhesirkukseen ja siihen kuinka sosiaaliseen sirkukseen osallistuminen tukee kriisiin ajautuneita perheitä. Useissa vastauksissa nousi esiin erityisesti se, että tuokiot sirkuksessa antoivat hengähdystauon ongelmista:

Olen nähnyt ihania hetkiä kun perhe joka tuntui olevan onneton ja väsynyt, sai iloa sirkuksesta ja yhdessätekemisestä. Hetken murheet vaikuttivat olevan taka-alalla. Eli voi olla voimaannuttavaakin. Lapsi sai osakseen huomiota ja uusia juttuja myös meiltä ohjaajil-

ta jota ei tainnut saada vanhemmiltaan... ja vanhempi sai hetken levätä ja olla rauhassa ja se oli tarpeen.

Koko sosiaaliseen sirkukseen osallistunut perhe on saanut lisää itseluottamusta ja perhe on saanut lisää keskinäistä luottamusta. He ovat kohdanneet uusia asioita ja tukeneet toisiaan. Vuorovaikutustaidot ovat kohentuneet. Aikuiset ovat arvostaneet ja huomioineet lapsen osaamista paremmin.

Kuvassa kolme on esillä, kuinka perheiden suhteet ovat muuttuneet ohjaajien silmissä osallistuessaan sirkustoimintaan. Muu mitä -kohtaan tullut vastaus oli kannustaminen. Sirkusohjaajat ovat nähneet sirkuksen vaikuttavan positiivisesti monissa muodoissa.

Kuva 3. Perheiden sisäisten suhteiden muutos (viisi vastaajaa)

Seuraavaksi ohjaajan mietteitä siitä, kuinka sirkus vaikuttaa perheisiin positiivisesti:

Se antaa hetkeksi muuta ajateltavaa niin lapsille kuin vanhemmillekin. Se vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, kommunikaatiota ja luottamusta. Se mahdollistaa sen, että molemmat saavat nähdä toisensa iloitsemassa ja hassuttelemassa ja voivat tehdä sitä yhdessä. Siinä lapsi ja vanhempi ovat uudessa ympäristössä ja kokevat uusia asioita yhdessä.

Sosiaalisen sirkuksen ohjaajien näkemys vaikuttavuudesta osallistuneiden perheiden parissa tehtävässä sirkusohjauksessa on selkeää. Seuraavana on listattuna tärkeimpiä näkökantoja vaikuttavuudesta perheiden sisällä.

Perheissä nähdyt positiiviset muutokset

- Sirkus antaa yhteisiä positiivisia kokemuksia ja onnistumisen tunnetta.
- Sosiaalinen sirkus tarjoaa luontevan ja positiivisen tavan olla kontaktissa toisten kanssa.
- Sirkus antaa perheenjäsenille hengähdystauon ongelmista.
- Perheenjäsenet ovat eri rooleissa kuin yleensä, tasa-arvoisia osallistujia rinnakkain, yhdessä uuden äärellä.
- Kriisiperheen yhdessä tekeminen on kotioloissa usein vähäistä, kireää tai tulehtunutta. Sirkus on kiva tapa viettää aikaa ja tehdä yhdessä, ilman arjen huolia ja roolituksia.

Myös perhesirkuksessa epäonnistutaan ja temput eivät aina onnistu. Epäonnistumisten kohdatessa perhesirkuksen dynamiikka toimii eri tavoin kuin lasten ja nuorten ryhmässä. Perhesirkuksessa kannustetaan ja autetaan perheenjäseniä onnistumaan. Perheet kääntävät epäonnistumisen komiikaksi ja sille nauretaan yhdessä. Perheen sisäinen rohkaisu on tässä tärkeässä osassa:

He kannustavat ja tukevat ja lohduttavat toisiaan sanallisesti ja halaamalla ja muutenkin ymmärtävästi ja lempeästi, mutta myös välillä jämäkästi, että kyllä se siitä ja jaksaa aina uudelleen laittaa kokeilemaan.

Perheenjäsenet kannustavat toisiaan ja iloitsevat onnistumisista ja hyvistä yrityksistä. Epäonnistumisia ei alleviivata, ne ovat luontainen osa harjoitusprosessia. Ei ole niin väliä, "onnistuuko" vai "epäonnistuuko". Se ei ole sirkustoiminnan keskiössä. Tärkeää on, että tehdään yhdessä.

8.3 Työn kohokohtia

Kyselyn lopussa kysyttiin sosiaalisen sirkuksen ohjaajien mieleenpainuvimpia hetkiä. Kommenteissa puhuttiin paljon innostumisesta ja onnistumisen tunteesta:

Kohokohta on kun yhteistyöstä kieltäytynyt hivuttautuu mukaan toimintaan. Onnistumisen kokemukset ja itsensä ylittäjät.

Oli yksi erityislapsi, joka oli käynyt jo parisen vuotta sirkuksessa. Moni asia oli ollut hankalaa ja keskittyminen myös. Sitten erään kesän jälkeen hän oli halunnut itse opetella kaikkia juttuja lisää ja näytti miten oli oppinut vihdoinkin kärrynpyörän!

Itselleni onnistuminen on sitä, että näen oppilaan innostuvan, alkavan luottaa itseensä ja muihin, avautuvan kuorestaan, uskovan itseensä. Yleensä tällaiset kokemukset, olivatpa ne sirkuksen mahdollistamia tai jonkun muun, resonoivat henkilön koko elämään ja tilanteeseen.

Pakolaisleirillä asuva nuori sanoi, että sirkusteltassa hän unohtaa missä on. Hän myös sanoi haluavansa tulevaisuudessa olla sirkuksen johtaja!

Sosiaalinen sirkus voi siis vaikuttaa vauvasta vaariin, kaikkiin kansalaisuuksiin ja uskontoryhmiin. Vaikuttavuus on läsnä kaikissa ryhmissä, joko jo siinä hetkessä, kun temppuja harjoitellaan, tai myöhemmin arjessa voimaantumisen ja sosiaalisten taitojen kehittymisen kautta.

Sirkuksella on mahdollisuus vaikuttaa moniin ja monilla eri keinoilla. Yhtä selkeää vaikuttamisen kaavaa ei löytynyt. On ensiarvoisen tärkeää löytää jokaiselle se omanlaisensa temppuilu ja ohjaustapa. Sosiaalisen sirkuksen vaikutusmekanismit lähtevät sieltä onnistumisesta, itsensä hyväksymisestä sekä epäonnistumisen sietämisestä. Nämä asiat jos osallistuja oppii tuomaan myös arkeensa, syrjäytymisen riski pienenee. Sosiaalinen sirkus tukee sosiaalista kanssakäymistä ja kehittää yhteistyötaitoja ja tätä kautta ehkäisee yksinäisyyden mukanaan tuomia yhteiskunnallisia ongelmia.

9 KYSELYLOMAKKEIDEN UUSIMINEN

Lomakkeet uusittiin, koska vanhat lomakkeet olivat hankalia, epäselviä sekä johdattelevia. Aiemmin käytetyt lomakkeet ovat Vaikuttava Sirkus -hankkeen aikaisia kyselylomakkeita vuosilta 2011–2014. Sirkus Magenta ry tahtoi omannäköisensä ja juuri heille kohdistetut kyselylomakkeet. Sirkus Magenta ry:ssä toivottiin paperisia kyselylomakkeita, koska ne olisivat helppo täyttää ja jättää vastaamisen jälkeen suoraan ohjaajalle sirkusryhmän jälkeen. Oletuksena oli, että internetissä toteutettavaan kyselyyn ei välttämättä vastattaisi yhtä laajasti ja innokkaasti. Lomakkeiden pituus oli määritelty kahteen sivuun, eli yhteen A4-arkkiin.

Lomakkeita on tarkoitus käyttää Sirkus Magenta ry:n toiminnan kehittämiseen. Kyselyistä on myös hyötyä apurahahakemusten tueksi. Ne auttavat juuri vaikuttavuuden hahmottamisessa. Lomakkeiden avulla on helppo kartoittaa säännöllisin väliajoin, ovatko mahdolliset tehdyt muutokset vaikuttaneet koe-

tun vaikuttavuuden määrään. Sirkus Magenta ry:n toiminnasta on myös tarkoitus toteuttaa pro gradu -tutkielma, jossa on tarkoitus nyt uudistettuja lomakkeita hyödyntää.

Kyselylomakkeet on uusittu yhteistyössä Sirkus Magenta ry:n henkilöstön kanssa. Aluksi kävin läpi vanhat kyselylomakkeet ja totesin, että helpointa on uusia lomakkeet kokonaan. Tein muutaman erilaisen version joista henkilöstö valitsi muokkaukselpoisimman. Aloin työstämään kyselylomakkeita rinnakkain. Lasten ja nuorten lomake oli huomattavasti haastavampi tehdä kuin perhesirkuksen. Muokkasin lomakkeita aina kun muutosehdotuksia tuli sähköpostilla. Sirkus Magenta ry:n henkilökunta kävi lomakkeita läpi kuukausittaisissa kokouksissaan. Kyselylomakkeet kohdennettiin erityisesti kattamaan sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden arviointia. Tätä tukemaan tehtiin sirkusohjaajille kyselytutkimus, jossa kartoitettiin heidän näkemyksiään sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuudesta sen osallistujiin.

Kyselylomakkeet kohdistettiin perhesirkuksen ja lasten ja nuorten ryhmien osallistujille. Nämä kaksi asiakasryhmää ovat Sirkus Magenta ry:lle suuria kohderyhmiä sosiaalista sirkusta toteutettaessa. Kyselyyn vastaavat osallistajat ovat jo luoneet käsityksensä sirkuksesta ja sen vaikuttavuudesta omaan hyvinvointiinsa, koska ovat jo olleet mukana ohjatuissa ryhmissä. Luottamus osallistujan ja ohjaajien välillä on ehtinyt rakentua. Tämän vuoksi kysely tehdään sosiaalisen sirkuksen ryhmien toteutuksen loppupuolella.

Kyselylomakkeiden toteuttamisessa on useita haasteita ja karikoita. Sisällön on oltava selkeä sekä johdonmukainen. Kyselylomaketta tehtäessä on aina pidettävä mielessä kenelle kysely on tarkoitettu. Sirkus Magenta ry:n kyselylomakkeissa erityishuomiota tarvitsi erityisesti lapsille- ja nuorille tarkoitettu lomake. Kyseisessä ryhmässä on eri-ikäisiä ja taustaisia ihmisiä. Oman lukunsa tuovat maahanmuuttajat, joiden suomen kieli saattaa olla vielä puutteellista. Kysymysten on oltava helposti ymmärrettäviä ja ne pitää voida ymmärtää vain yhdellä tavalla. Jos kysymys on vaikeaselkoinen, vastaaja saattaa vastata ohi kysymyksen. Tällöin lomake ei anna oikeanlaista tietoa kohdeyritykselle. Aikaisemmissa lomakkeissa oli useita kysymyksiä jotka olivat johdatteluvia. Kuten, ” oliko sirkusohjaaja mukava?”. Kysymys johon voi vastata kyllä tai ei ei myöskään anna tutkimuksellisesti kovinkaan paljon tietoa. Sirkusohjaajan mu-

kavuus ei myöskään kerro mitään vaikuttavuudesta tai siitä, onko ohjaaja huomionnut lasta tai nuorta tarpeeksi.

Lomakkeita ja sisällön rakennetta käytiin läpi useamman kerran eri tahojen kanssa. Sirkus Magenta ry:n työntekijät keskustelivat ja pohtivat lomakkeiden rakennetta kokouksissaan. Tarvittavat muutokset tehtiin dialogin jälkeen. Sanamuotoja ja yhtenäisyyttä korjattiin useampaan otteeseen. Tekstirivejä ja rasti-tilaattikoiden kokoa testattiin lapsilla ja aikuisilla. Tämä siksi, että varmistuttiin siitä, että kyselyihin vastaajien erikokoiset käsialat mahtuvat rivien väliin ja kirjoittaminen on vaivatonta. Kyselyiden sisältöä ovat myös oikoluettu useaan kertaan. Sanamuotoja ja rakennetta samankaltaistettiin. Lomakkeista pyrittiin poistamaan johdattelevat kysymykset tai muokkaamaan ne uudelleen.

Uudistetuissa kyselyissä on käytetty Likert-asteikkoa sekä lapsille ja nuorille samankaltaista, mutta vain kolme vastausvaihtoehtoa sisältävää asteikkoa. Tämä siksi, että lasten on helpompi hahmottaa vastausvaihtoehdot ilman aikuisen apua. Näin vältetään mahdolliselta vahingossa tapahtuvalta johdattelulta, jolloin auttava aikuinen huomaamattaan painottaa esimerkiksi aina positiivisia mielipideasteita.

Lomakkeen haluttu pituus loi omat raaminsa kyselyn muokkaukselle. Yhden A4-arkin pituiseen lomakkeeseen täytyy valikoida kysymykset tarkoin. Lomaketta ei tahdottu pidemmäksi, jotta vastaaminen olisi mielekästä eikä veisi liikaa aikaa. Liian pitkä kyselylomake voi heikentää vastausintoa, ja tällöin vastaaminen on monotonista eikä avoimiin kysymyksiin välttämättä vastata kuin parilla sanalla. Aikaa uusittujen kyselylomakkeiden täyttämiseen ei mene kuin 5 -10 minuuttia.

Saatekirjettä ei erikseen lomakkeisiin tehty, vaan kyselyihin laitettiin alku sanat sekä loppukiitokset. Tämä siksi, koska kysely tahdottiin rajata yhteen paperiin. Ei myöskään koettu, että erillinen saatekirje toisi lisäarvoa kyselyiden täyttäjille. Jos lomakkeita käytetään laajemmalti pro gradu -tutkimuksessa, tutkija itse kirjoittaa saatekirjeen sekä hakee vaadittavat tutkimusluvut.

9.1 Lasten ja nuorten sirkuksen kyselylomake

Aikaisemmat lasten ja nuorten lomakkeet olivat vaikeaselkoisia sekä pitkiä. Lapsille ja nuorille oli myös useampia lomakkeita, joilla kartoitettiin tunnelmia sosiaalisesta sirkuksesta ja energisyyttä, oli alku- ja loppumittauslomakkeet, lapsen sekä vanhempien arviointilomakkeet. Lapsille ja nuorille oli myös omat lomakkeensa joiden sisältö oli pitkälti sama. Kyselyitä oli liikaa, sisällöltään ne olivat sekavia, ja osa kysymyksistä oli aseteltu johdattelevasti. Uudistetussa kyselylomakkeessa keskityttiin sirkustoimintaan osallistuvan tuntemuksiin ja häneen kohdistuvaan vaikuttavuuteen. Koska kyseessä ovat yleisesti ottaen alaikäiset vastaajat, lomaketta pohdittiin paljon sensitiivisyyden kautta.

Lasten ja nuorten kyselylomake tehtiin mahdollisimman yksinkertaiseksi, jotta se kävisi laajalle kohderyhmälle. Taustatietoja kysytään vain vähän jotta vastaajan yksityisyys säilyy. Monivalintakysymyksissä (samaa tai eri mieltä) käytettiin numeerisen skaalan sijaan hymynaamoja, jotta lapsen tai nuoren on helpompi hahmottaa vastausvaihtoehdot. Tämä tukee myös maahanmuuttajien sekä oppimisvaikeuksien kanssa kamppailevien lomakkeen täyttööä ilman aikuisen avustusta. Kolme vaihtoehtoa ei ehkä kuvaa tunneskaaloja kovin laajasti, mutta on helpompi hahmottaa. Vaihtoehtojen niukempi määrä antaa kuitenkin hyvin tietoa sirkuksen vaikuttavuudesta lasten ja nuorten parissa, koska kysymykset ovat hyvin ja selkeästi laadittuja. Kyselyssä on yksitoista kysymystä, joista kuusi on monivalintakysymyksiä. Loput ovat avoimia kysymyksiä joihin voi kirjoittaa vapaasti tuntemuksistaan sekä kehittämisehdotuksia.

Kyselylomakkeessa keskityttiin sosiaalisen sirkuksen luomiin tunteisiin ja siihen millaisia vaikutuksia lapsi tai nuori oli osallistuessaan kokenut. Kyselylomakkeessa kysyttiin myös negatiivisia asioita kuten, mikä sirkuksessa on ollut vaikeaa tai harmittavaa. Tämä siksi, että kyselyllä saadaan laaja kuva sosiaalisen sirkuksen toiminnasta. Asenneväittämien käyttö tukee myös laajan vastauskirjon saantia koska vastausvaihtoehdot ovat positiivisesta negatiiviseen.

Kysymysryhmiin on sekoitettu kokemuksellisia kysymyksiä, kysymyksiä ryhmäytymisestä sekä liikunnallisuudesta. Näitä aihealueita ei ole ryhmitelty omikseen lomakkeen vaaditun pituuden takia. Osasyynä kysymysryhmien sekoitteluun on myös vastaamisen mielekkyyden takaaminen. Kun samankaltaiset kysymykset eivät ole kaikki peräjälkeen, se tuo kyselylomakkeeseen vaihtelevuutta ja pitää mielenkiintoa yllä. Lasten- ja nuorten kyselylomake löytyy

kokonaisuudessaan opinnäytetyön toisena liitteenä. Lomake on yhtenäinen kokonaisuus jota on helpoin tarkastella yhtenäisenä.

9.2 Perhesirkuksen kyselylomake

Perhesirkuksen kyselylomakkeen täyttää sirkukseen osallistuva perhe yhdessä. Se luo omat haasteensa toteutukselle. Kysymysten täytyi olla muotoiltu siten, että niihin pystyi vastaamaan ryhmänä. Kysymysten on oltava selkeitä, koska vastaajaryhmän ikäjakauma voi olla suuri. Taustatietoina kysytään ketkä ovat sirkukseen osallistuneet, osallistuneiden lasten iät, sekä kuinka monesti sirkukseen on osallistuttu. Lomakkeessa on mahdollisuus vapaaseen palautteeseen, jossa voi vastata yksilöllisesti. Kysymysten täytyi myös olla selkeitä sekä eri ikäluokkien helposti ymmärrettävissä. Matriisikysymyksissä käytettiin tunnettua Likert-asteikkoa yhdestä viiteen. Tämä siksi, koska kyselyn täyttämässä on mukana lapselle tuttu aikuinen tai aikuisia. Tällöin sisällön selitys lapselle on helpompaa. Likert-asteikkoa käyttämällä Sirkus Magenta ry saa myös selkeää numeerista tutkimustietoa. Tuloksia on helppo analysoida sekä vertailla keskenään etenkin, jos kyselylomakkeiden käyttö otetaan säännölliseksi toiminnaksi ryhmissä. Näin Sirkus Magenta ry pystyy jatkuvasti uudistamaan toimintaansa.

Kyselylomakkeessa on neljä monivalintakysymystä, joissa kysytään kokemuksia sirkuksesta sekä sen vaikuttavuutta. Lomakkeessa on myös neljä avointa kysymystä, joissa perhe voi yhdessä tai erikseen kirjoittaa kokemuksiaan sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuudesta heihin yksilöinä ja yhdessä perheenä.

Osa avoimista kysymyksistä ovat samoja molemmissa kyselylomakkeissa. Hyvin todennäköisesti sama henkilö ei tule vastaamaan molempiin lomakkeisiin ainakaan saman vuoden aikana. Yhteneväiset kysymykset ovat avoimia kysymyksiä sirkuksen mukavuudesta ja siitä oliko sirkustoiminnassa jotain vaikeaa tai harmittavaa.

Perhesirkuksen kyselylomake löytyy kokonaisuudessaan opinnäytetyön lopusta ollen opinnäytetyön kolmas liite.

10 POHDINTA

Työn tekeminen oli mielenkiintoista sekä haastavaa. Teoriatietoa oli melko niukasti tarjolla, Suomessa ei ole paljoa kirjoitettua tietoa sosiaalisesta sirkuksesta, vieraskielisiä teoksia on käännetty niukalti. Enemmistö kirjallisuudesta käsittelee sirkuksen harrastamista, mitä sosiaalinen sirkus ei ole. Täällä on kuitenkin useampi taho, joka toimii sosiaalisen sirkuksen areenalla ja onneksi muutama opuskin on kirjoitettu, muun muassa kirja sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden mittauksesta.

Tämän työn perusajatuksena on ollut sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisy ja yhden metodin vaikuttavuuden arvioinnin parantaminen. Sosiaalityössä on hyvä kokeilla uutta, uraa uurtavaa näkemystä kaivataan. Sirkus on mainio tapa auttaa todella monenlaisia asiakasryhmiä. Samoissa tiloissa, samoilla metodeilla voidaan auttaa nuoria, vammaisia, turvapaikanhakijoita kuin vanhuksiakin. Sirkus on helppo viedä asiakkaan luo, ei tarvita kuin muutama väline mukaan ja sirkusryhmän voi toteuttaa vaikka senioritalon kerhuhuoneessa.

Uskon, että sirkuksella on mahdollisuus ehkäistä etenkin nuorten sekä kehitysvammaisten syrjäytymistä ja se tuo myös iloa ja vaihtelua arkeen. Myös maahanmuuttajataustaiset nuoret voisivat hyötyä sosiaalisen sirkuksen ryhmistä ja samalla tutustua paremmin myös kantaväestön nuoriin. Kehitysvammaisia kohtaan koetaan vielä nykyään paljon ennakkoluuloja. Mitä jos sirkusryhmissä olisi joukossa myös sellaisia ryhmiä, joissa olisi kehitysvammaisia tai muuten vammautuneita mukana, ennakkoluulot voisivat hälvetä nopeasti. Yksinäisyys on maamme suuri ongelma. Sosiaalisella sirkuksella on varmasti monia mahdollisuuksia yhdistää eri taustaisia ihmisiä eri yhteiskuntaluokista.

Mielestäni nyt tehdyt kyselylomakkeet ovat erittäin toimivia ja selkeitä. Ne ovat helppo ja nopea täyttää. Teksti ja jäsentely ovat sellaisia, jotta kaikki sosiaaliseen sirkukseen osallistuvat saavat ne täytetyksi vaivatta. Tietoa on helppo kerätä ja analysoida. Olen sitä mieltä, että kyselylomakkeet ovat käyttökelpoisia ja tekemäni kysely sosiaalisen sirkuksen ohjaajille antaa selkeän kuvan sen vaikuttavuudesta sekä tukee tehtyjen kyselylomakkeiden rakennetta, vaikka vastausprosentti olisi voinut olla suurempikin. Ohjaajat ovat olleet näkemässä muutosta ihmisissä. Toivottavasti tulevat tutkimukset juuri Sirkus

Magenta ry:n toiminnasta, juuri heille kohdistetuilla kyselylomakkeilla, auttavat myös tarvittaessa uudistamaan ohjaajien työnkuvaa, jos muutostarvetta ilmenee.

Opinnäytetyön teossa oli omanalaisia haasteita, joita en osannut ollenkaan ennakoida. Yhteydenpito sähköpostitse oli välillä haasteellista ja lomakkeiden tekoprosessi kesti kokonaisuudessaan seitsemän kuukautta. Osasyypitkäksi venähtäneeseen aikaan olivat kesälomat sekä muutaman ohjaajan matka Syyrian pakolaisleireille. Myös oman motivaation ajoittainen heikkeneminen vaikutti varmasti. Joskus pitkäksi venynyt sähköpostin vastauksen odottaminen söi motivaatiota ja mielenkiinto herpaantui.

Jatkotutkimustarpeita olisi aihealueesta useita. Mielestäni olisi todella tärkeää ja mielenkiintoista, että samoja asiakkaita tutkittaisiin useamman vuoden päästä. Näin sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden mahdollisuudet saisivat aivan uuden ulottuvuuden. Jos aina tutkitaan vain sitä hetkeä, kun ollaan juuri irtautumassa sirkusryhmästä, voivat tulokset olla kovin samankaltaisia vuodesta toiseen. Olisi mielenkiintoista nähdä, kuinka osallistujat kokisivat osallisuutta ja sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden vielä useamman vuoden kuluttua. Seurantatutkimus antaisi vankemman pohjan myös Sirkus Magenta ry:n toiminnalle. Toinen mielenkiintoinen tutkimussuunta olisi säännölliset, esimerkiksi puolivuositteiset kyselyt, jotka antaisivat hyvin suuntaa sille, kuinka sirkuksen toimintaa olisi hyvä kehittää. Lomakkeet ovat sen verran kevyet ja helpot analysoida, että pienimuotoisen tutkimuksen tekeminen ei vie paljoa aikaa.

Sosiaalisella sirkuksella on varmasti vahva tulevaisuus Suomessa ja tällaisia toimijoita olisi hyvä nähdä enemmän sosiaalityön saralla maakunnissakin. Minulle näiden kyselylomakkeiden teko ja tutkimuksen purkaminen antoivat paljon uutta näkökulmaa mahdollisuuksiin sosiaalityön haastavalla alalla. Kaikkea ei tarvitse tehdä kaavamaisesti ja juuri sosiaalinen sirkus tuo paljon mahdollisuuksia ja iloa sen osallistujien pariin. Sosiaalinen sirkus luo osallisuutta. Ryhmätyöskentelytaidot ovat ensiarvoisen tärkeitä yhteiskunnassa. Näen sirkustoiminnalla monenlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa ihmisten toimintakykyyn yhteiskunnassamme.

On ollut mielenkiintoista todeta, kuinka haasteellista vaikuttavuuden arvioiminen todella on. Sitä vaaditaan yhä useammin sosiaalityössä, mutta keinot sen arvioimiseen voivat olla hyvin vähäiset. Eri aloille täytyisi kehittää omat mittaristonsa, jotka eivät olisi liian monimutkaiset. Vaikuttavuuden todentamisen kannalta olisi myös äärimmäisen tärkeää asiakassuhteiden pysyvyys. Eikä vähimpänä työntekijöiden vaihtuvuuden vähentäminen. Pitkät asiakassuhteet saman työntekijän kanssa varmasti helpottaisivat vaikuttavuuden näkyvyyttä asiakkaissa.

Tässä yksinäisten maassa osallisuuden lisääminen olisi tärkeää, ja vähentäisi syrjäytymistä. Meillä on Suomessa koko joukko eri-ikäisiä yksinäisiä syrjäytyneitä ihmisiä. Liian usein me kuljemme katse maassa, emmekä auta kaatunutta. ”Ei kuulu minulle” -asenne on usein vallalla jokapäiväisessä elämässä ja kohtaamisissa. Tällainen yli-individualistinen käytös ei auta ketään voimaan paremmin. Tärkeää on saada useammalle toimiva ja turvallinen yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde. Sen ei aina tarvitse tarkoittaa sitä peruskuvaa suomalaisuudesta, työ, perhe ja punainen tupa. Hyvä yksilön ja yhteiskunnan välinen suhde voi tarkoittaa myös toimivaa sosiaalityötä, sen vaikuttavuutta, iloa ja osallisuutta.

LÄHTEET

- Caravan verkosto. 2016. Sosiaalisen sirkuksen ohjaajan osaamisalueet. Saatavissa: <http://sirkusinfo.fi/hallinta/wp-content/uploads/2016/09/Sosiaalisen-sirkuksen-ohjaajan-osaamisalueet-FINAL.pdf> [viitattu 14.12.2016].
- Dahler-Larsen, P. 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Helsinki: Stakes.
- Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Power Point-diasarja. Tutkimus- ja kehittämistyön verkkokurssi. Kymen ammattikorkeakoulu.
- Hoffrén, J. & Rättö, H. 2011. Hyvinvoinnin mittarit. Teoksessa Hyvinvointi, Suomalaisen yhteiskunnan perusta, toim. Saari, J., 219–242. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hänninen, K. & Poikela, R. 2016. Toimintalähtöinen, dialoginen ja kohtaava vuorovaikutus. Teoksessa Vastavuoroinen sosiaalityö, toim. Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén., Salovaara, P. & Veistilä, M. 148–164. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kallinen, K., Pirskanen, H. & Rautio, S. 2015. Sensitiivinen tutkimuksessa. United Press Global.
- Kananen, J. 2010 Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä. Juvenes Print.
- Kinnunen, R. & Lidman, J. 2013. Opas sirkuksen hyvinvointivaikutusten tutkimukseen. Teoksessa Opas sirkuksen hyvinvointivaikutusten tutkimukseen, toim. Kekäläinen, K. & Kakko S.-C. 5-39. Tammerprint Oy.
- Kokko, R.-L. & Veistilä, M. 2016. Sosiaalityö ja sosiaalinen kuntoutus yhteistyönä. Teoksessa Vastavuoroinen sosiaalityö, toim. Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén., Salovaara, P. & Veistilä, M. 220–230. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Saatavilla: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html> [viitattu 3.2.2016].
- Pessi, A. B. & Seppänen, M. 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa Hyvinvointi, Suomalaisen yhteiskunnan perusta, toim. Saari, J., 288–313. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Pohjola, A. 2012. Tutkimukseen perustuva vaikuttavuus. Teoksessa Sosiaalityön vaikuttavuus, toim. Pohjola, A., Kemppainen, T. & Väyrynen, S., 19–42. Juvenes print.
- Rajavaara, M. 2006. Yhteiskuntaan vaikuttava Kela. Katsaus vaikuttavuuden käsitteisiin ja arviointiin. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- Rönkkö, L. & Rytkönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro.
- Saari, J. 2011. Hyvinvoinnin tulevaisuus. Teoksessa Hyvinvointi, Suomalaisen yhteiskunnan perusta, toim. Saari, J., 337–361. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Simpura, J. & Uusitalo, H. 2011. Hyvinvointi ja sosiaalinen kehitys. Teoksessa Hyvinvointi, Suomalaisen yhteiskunnan perusta, toim. Saari, J., 106–139. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Sirkus Magenta ry. Saatavissa: <http://sirkusmagenta.fi/wp3/> [viitattu 15.6.2016].

Suomen nuorisosirkusliitto. Saatavissa: <http://snsl.fi/jasenyhteisolle/sosiaalinen-sirkus/#.WE59Xn3lffY> [viitattu 12.12.2016].

SurveyMonkey. Likert-asteikko. Saatavissa: <https://fi.surveymonkey.com/mp/likert-scale/> [viitattu 14.12.2016].

Talentia. 2013. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Saatavissa: http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2013_net.pdf [viitattu 3.2.2016].

Toimintasuunnitelma 2016. Sirkus Magenta ry. 2015.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Hyvinvointi. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi> [viitattu 13.6.2016].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Käsitteitä. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/paatoksenteko-talous-ja-palvelujarjestelma/vaikuttavuus/sosiaalilyon-vaikuttavuuden-arviointi/tutkittua-tietoa/kasitteita> [viitattu 10.6.2016].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Osallisuus. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> [viitattu 13.6.2016].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Sosiaalilyön vaikuttavuuden arviointi. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/paatoksenteko-talous-ja-palvelujarjestelma/vaikuttavuus/sosiaalilyon-vaikuttavuuden-arviointi> [viitattu 13.12.2016].

Ulvinen, V.-M. 2014. Syrjäytymisen ja hyvinvoinnin kokemuksen tutkimuksesta. Teoksessa Kokemuksen tutkimus IV, toim. Koivisto, K., Kukkola, J., Latomaa, T. & Sandelin, P., 91–114. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Valli, R. 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, toim. Aaltola, J. & Valli, R. 84–108. 4., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kysely sosiaalisen sirkuksen ohjaajille

Hei, Tämä kysely on osa opinnäytetyötäni, jota teen sosiaalisen sirkuksen vaikuttavuuden mittaamisesta. Kyselyn avulla on tarkoitus havainnoida sekä kartoittaa sosiaalisen sirkuksen toimintaa ohjaajan silmin. Mikä on tärkeää osallistujille ja kuinka ohjaajat kokevat sirkuksen vaikuttavuuden?

Tutkimuksen aineisto kerätään tällä lomakekyselyllä. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Toivon, että vastaisit kyselyyn 5.12.2016 mennessä.

Kiitos ajastasi ja vastauksistasi!!

Tiia Hopponen

1. Kuinka kauan olet ohjannut sosiaalisen sirkuksen ryhmiä? *

- Alle vuoden
- Yli vuoden
- Yli kaksi vuotta
- Yli kolme vuotta
- Yli neljä vuotta
- Kauemmin

2. Olen ollut sosiaalisen sirkuksen ryhmänvetäjänä: *

- Lasten ja nuorten parissa
- Perhesirkuksessa
- Molemmissa kohderyhmissä

3. Millaisia keinoja sirkusohjaajilla on vaikuttaa osallisuuteen?

4. Millaiseksi koet työn sosiaalisen sirkuksen parissa?

Merkitse kolme tärkeintä asiaa.

- Kutsumusammatti
- Haasteellista
- Antoisaa
- Vaikeaa
- Työlästä

€ Hedelmällistä

€ Muunlaiseksi, millaiseksi:

Liite 1/2

5. Kuinka osallistujat yleensä suhtautuvat epäonnistumiseen? Muuttuuko epäonnistumiseen suhtautuminen sirkuksen edetessä?

6. Millaisia uusia elämänhallinnan keinoja osallistujat sirkukselta mielestäsi saavat?

7. Arvioi kuinka monen olet nähnyt lopettavan sosiaalisen sirkuksen toiminnan kesken? Millaisia lopettamissyitä heillä on ollut?

Jos olet ohjannut nuorten ryhmiä, niin vastaa seuraaviin kysymyksiin.

Jos et ole ohjannut lasten- ja nuorten ryhmiä niin, voit siirtyä suoraan kysymykseen numero 11.

8. Millaista vaikuttavuutta olet nähnyt sirkustoiminnan luovan ja millaisia muutoksia olet lapsissa tai nuorissa huomannut?

9. Mitä seuraavia asioita olet huomannut nuorissa sirkuksen osallistumisen myötä?

Merkitse kolme tärkeintä seikkaa.

€ Kuuntelemaan oppiminen

€ Positiivinen ryhmäytyminen

€ Uudet ystävyyssuhteet

€ Liikuntaharrastusten lisääntyminen

☒ Usko itseensä on kasvanut

☒ Muu, mikä:

Liite 1/3

10. Onko nuorten ryhmissä tapahtunut negatiivisia asioita kuten kiusaamista? Jos on, niin millaisia negatiivisia asioita olet kohdannut?

Jos olet ohjannut perhesirkuksen ryhmiä, niin vastaa seuraaviin kysymyksiin.

Jos et ole ohjannut perhesirkuksen ryhmiä niin, voit siirtyä suoraan kysymykseen numero 14.

11. Kuinka perhesirkus mielestäsi tukee kriisiin ajautuneita perheitä?

12. Mitä seuraavia muutoksia olet perheissä huomannut

Merkitse kolme tärkeintä seikkaa.

☒ Liikunnan lisääntyminen

☒ Lisääntynyt yhteistyö perheessä

☒ Välien lähentyminen

☒ Kriisitilanteen helpottaminen

☒ Luottamuksen kasvu perheenjäsenten välillä

☒ Yhteenkuuluvuuden tunteen kasvu

☒ Muuta, mitä:

13. Kuinka näet perheiden tukevan toisiaan sirkuksessa tapahtuvissa epäonnistumisissa?

14. Sosiaalisen sirkuksen työn kohokohtia.

Kerrothan vielä lopuksi parhaita tai pahimpia muistoja, tai muuten vain vapaasti ajatuksia sosiaalisen sirkuksen

vaikuttavuudesta.

An empty rectangular box with a thin black border. On the right side, there is a vertical scrollbar with a light gray background and a darker gray track. The scrollbar has two triangular arrowheads, one pointing up and one pointing down, indicating that the content within the box can be scrolled vertically.

Hei sinä sirkustoimintaan osallistunut!

Kerro meille, mitä olet pitänyt sirkustoiminnasta. Kaikenlaiset kokemukset ovat meille tärkeitä. Palautteen avulla kehitämme Sirkus Magentan toimintaa.

1. Taustatietoja

Ikä: _____

Sirkusryhmä: _____

Sukupuoli:

1. tyttö

2. poika

3. muu

2. Olen osallistunut sirkustoimintaan

1. Kerran

2. 2–5 kertaa

3. 6–10 kertaa

4. yli 10 kertaa

3. Sirkusryhmässä on

1. Todella mukavaa

2. Melko mukavaa

3. Ei kovin mukavaa

4. Ei lainkaan mukavaa

4. Mikä sirkuksessa on ollut mukavaa?

5. Mikä sirkuksessa on ollut vaikeaa tai harmittavaa?

6. Mitä seuraavia asioita olet kokenut osallistuessasi sirkustoimintaan?

Merkitse rastilla viisi tärkeintä asiaa.

1. Olen saanut hyvät ohjeet temppuihin

2. Olen oppinut kuuntelemaan

3. Ryhmään on ollut vaikea tutustua

4. Minut otetaan huomioon

5. Olen kokenut yksinäisyyttä

6. Olen tärkeä osa ryhmää

7. Ohjaajat kuuntelivat minua

8. Sirkuksen jälkeen tunnen liikkuneeni aktiivisesti

9. Uskon omiin taitoihini enemmän kuin ennen

10. Kaverit ovat kehuneet taitojani

11. Temput ovat olleet liian vaikeita

12. Meidän perheen mielestä sirkus on kiva juttu

7. Mitä mieltä olet seuraavista asioista sirkukseen osallistumisesta?

😊 = samaa mieltä 😐 = en osaa sanoa ☹️ = eri mieltä

Sirkus on innostavaa	😊	😐	☹️
Tulen iloiseksi sirkuksessa	😊	😐	☹️
Olen oppinut keskittymään paremmin	😊	😐	☹️
Olen saanut uusia ystäviä	😊	😐	☹️
Sirkuksessa saa myös epäonnistua	😊	😐	☹️

8. Sirkuksessa olen voinut:

Kokeilla uusia jännittäviä asioita	😊	😐	☹️
Yrittää uudelleen vaikeitakin temppuja	😊	😐	☹️
Olla mukana mukavassa ryhmässä	😊	😐	☹️
Kokeilla omia rohkeuteni rajoja	😊	😐	☹️
Oppia uusia taitoja	😊	😐	☹️

9. Mielestäni sirkuksessa tärkeää on:

Sirkuksen parissa liikun enemmän kuin ennen	😊	😐	☹️
Sirkus tuo vaihtelua elämääni	😊	😐	☹️
Sirkuksessa on tärkeää auttaa muita	😊	😐	☹️
Sirkuksessa on kivaa tehdä asioita yhdessä	😊	😐	☹️
Sirkuksessa on kaikille sopivia temppuja	😊	😐	☹️

10. Haluaisitko jatkaa sirkustoiminnan parissa? Miksi tahtoisit tai et tahtoisit jatkaa?

11. Voit myös antaa vapaata palautetta sirkustoiminnasta.

Kiitos vastauksistasi!

Palautathan lomakkeen sirkusohjaajallesi.

Hei, te perhesirkukseen osallistuneet!

Kertokaa meille mitä mieltä olette perhesirkuksesta. Kaikenlaiset kokemukset ovat meille tärkeitä. Palautteen avulla kehitämme Sirkus Magentan toimintaa.

1. Taustatietoja

Sirkusryhmä: _____

Perheestämme sirkukseen on osallistunut:

1. Lapsi/lapsia 2. Äiti 3. Isä 4. Muu perheenjäsen

Perhesirkukseen osallistuneiden lasten iät: _____

Osallistuimme perhesirkukseen _____ kertaa.

2. Sirkus on ollut perheemme mielestä:

1. Hyvin mukavaa	4. Ei lainkaan mukavaa
2. Melko mukavaa	5. Vaikea sanoa, kokemuksemme vaihtelevat
3. Ei kovin mukavaa	

3. Mikä sirkuksessa on ollut perheenne mielestä erityisen mukavaa?

4. Mikä sirkuksessa on ollut vaikeaa tai harmittavaa?

5. Mitä seuraavista asioista perheenne on kokenut osallistuessaan perhesirkukseen?

Merkitse rastilla kolme tärkeintä asiaa.

- Olemme saaneet hyvät ohjeet temppeihin
 Ohjaajat ovat olleet mukavia
 Olemme viettäneet mukavaa aikaa yhdessä
 Opimme uutta sirkuksessa
 Perheemme on uskaltanut kokeilla uusia asioita
 Olemme alkaneet liikkua enemmän yhdessä

6. Mikä on ollut mieleenpainuvinta sirkuksessa?

7. Oletteko samaa vai eri mieltä seuraavista sirkukseen liittyvistä asioista?

Ympyröikää sopivin numero 1 = samaa mieltä ... 5 = eri mieltä

	Samea mieltä	melko samaa mieltä	emme osaa sanoa	melko eri mieltä	eri mieltä
Sirkus on innostavaa	1	2	3	4	5
Pidämme yhdessä hauskaa sirkuksessa	1	2	3	4	5
Sirkus on virkistävää	1	2	3	4	5
Olemme oppineet uusia taitoja	1	2	3	4	5
Sirkuksessa saa myös epäonnistua	1	2	3	4	5
Sirkus tuottaa onnistumisen iloa	1	2	3	4	5
Sirkus on lisännyt yhdessäoloa	1	2	3	4	5
Sirkus on vahvistanut perhesuhteita	1	2	3	4	5
Liikkuminen sirkuksessa on mukavaa	1	2	3	4	5
Juttelemme sirkuksesta perheen kesken	1	2	3	4	5
Yhteistyö ohjaajan kanssa on sujuvaa	1	2	3	4	5
Ohjeet ovat selkeät	1	2	3	4	5
Ohjaaja opastaa perhettämme hyvin	1	2	3	4	5
Temput ovat sopivan haastavia	1	2	3	4	5

8. Mitkä seuraavista asioista kuvaavat parhaiten sirkuskokemustanne?

Ympyröikää sopivin numero 1 = samaa mieltä ... 5 = eri mieltä

	Samea mieltä	melko samaa mieltä	emme osaa sanoa	melko eri mieltä	eri mieltä
Nautimme yhdessä tekemisestä	1	2	3	4	5
Yhteenkuuluvuuden tunne kasvoi	1	2	3	4	5
Perheemme innostui sirkuksesta	1	2	3	4	5
Viihdyimme perhesirkuksessa	1	2	3	4	5
Sirkus toi vaihtelua rutiineihin	1	2	3	4	5
Liikuimme aktiivisemmin kuin aikaisemmin	1	2	3	4	5
Osallistuisimme sirkukseen uudelleen	1	2	3	4	5

9. Lopuksi voitte kertoa mielipiteitänne ja antaa vapaata palautetta sekä kehitystoiveita koskien perhesirkusta.

Kiitos vastauksistanne!

Palautattehan lomakkeen sirkusohjaajalle.